

ТОРА

110 години

7/2009

3⁰⁰ лв.

STIHL®

www.stihl.bg

9 770861 757009

www.gorabg-magazine.info

Храсторезите STIHL - идеални за професионална употреба в гората

Храсторезите на STIHL показват най-добрата си форма при професионална употреба в горското и селското стопанство: те се справят безпроблемно не само с отстраняване на храсти покрай пътища и по склонове и с прочистване на просеки от нежелана растителност, но

и с обусловената от терена трудна работа по отглеждане на млади насаждения и горски култури. А с окомплектованите с циркулярен диск модели можете да отрежете и млади дръвчета или клони с диаметър до 7 см. Висококачествена техника, ниско тегло, ергономична

конструкция и обширна гама от режещи инструменти - това са само част от отличителните белези на храсторезите STIHL, които ги правят незаменими помощници в горското стопанство. Ще ги намерите при дилърите на STIHL в цялата страна.

Думи и дела

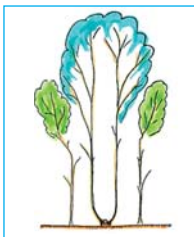
На 5 юли гражданите на България масово гласуваха и дадоха значителна преднина на партията, при която думите не се разминават с делата - поне засега. На хората им додеа едно да им се говори от управляващите, а друго да се прави. Като със заменките с гори например - били в полза на гората, но защо ли чак със Закон бяха забранени?

Евросъюзът прекрати финансирането за България, и то почти като прецедент в своята практика. Зад делата на отговорните за поверените им фондове прозря корупция. Тези избори бяха първите за страната ни като член на Европейския съюз и българите гласуваха с надеждата Родината им да заприлича поне малко - след 20-годишен преход! - на някоя от държавите с качествен начин на живот.

Може и да стане. Ако думите и делата не се разминат. Но и ако делата са градивни. През тези 20 години преживяхме сякаш повече събаряне, отколкото изграждане.

Горската служба също преживя периоди на възход и падение, което се отрази на стопанисването и грижите за гората. Неведнъж сме отбелязвали, че през своята 130-годишна история, която честваме през тази година, горският сектор е придобил значителен опит и лесовъдите са наясно кое е правилно и кое не.

Факт е, че когато управляващите са „държали“ фиданка - горите са се увеличавали, а когато са „държали“ брадва и са ги разпоксвали - са унищожавани.

Главен редактор:
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@dag.bg
bbgospod@yahoo.com
Редактори:

СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg

ЕКАТЕРИНА ПОПОВА
eipopova@abv.bg

Литературен
и рекламен сътрудник:
ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg
(Водещ на броя)

Предпечат:
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:
ЙОРДАН ДАМЯНОВ
jordan.damianov@abv.bg

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 988-86-42; 989-55-40/Б. 212; 213;
тел./факс: 988-04-15.

<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@dag.bg

ВІС ТТВВВВ22
ІВАН ВВ39 ТТВВ 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.
Печатни коли 4.5. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнисан за печат на
15.07.2009 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.
Отделен брой - 3.00 лева.
Отпечатано - „Фатум“ ООД

Подробна информация за дейността на Държавната агенция
по горите може да намерите на Интернет адрес www.dag.bg

В броя

2Отгледните сечи - възможност за природосъобразно
производство на качествена дървесина

6Саарландската концепция - крачка към природата

8„Гора“ представя

14Нова техника срещу пожари

1535 години обучение по екология
и опазване на околната среда в ЛТУ

18Подпомагане при реформата на горския сектор в България

21Среща по проблемите на дърводобива

22Горските разсадници на „Осогово“

24В царството на Царево

26Ролята на горското стопанство в селските региони

27Зелени слънца изгряха над Шуменско плато

На корицата

Художник Георги ПЕТРОВ

През тази година ще се използват репродукции на картини
от автори, завършили Лесотехническия университет

CONTENTS

- 2 Environmentally-oriented forest regeneration cutting practice - an opportunity for producing of high quality wood materials
- 6 „Saarland concept“ - a step towards the nature
- 8 „Gora“ presents
- 14 New equipment against wildfires
- 15 35 years education of ecology and environment preservation in Forestry University - Sofia
- 18 Support for forestry sector in Bulgaria
- 21 Conference for the problems in timbering
- 22 Forest nurseries of „Osogovo“
- 24 In „Tsarevo“ Kingdom
- 26 The role of forestry in village regions
- 27 Green suns rose over the Plateau of Shumen town

Отгледните сечи са лесовъдски мероприятия за прилагане на научно обосновани методи за навременно и рационално направляване на естественото развитие на горите в желана насока (Leibundgut, 1987).

В България насажденията, които се нуждаят от отгледни сечи, са с площ близо 825 000 ха, което е 22 % от общата площ на горите. От стопанска гледна точка тази дейност е непривлекателна, защото значителна част от отгледните мероприятия са без материален добив или с ниска рентабилност. Това налага търсенето на подходи, които да запазват и подобряват екологичните функции на насажденията, устойчивостта им на биотични и абиотични фактори, сортиментната структура на дървостойите и качеството на добиваната дървесина, като същевременно времето и разходите по тяхното провеждане да са минимални.

ОТГЛЕДНИТЕ СЕЧИ

възможност за природосъобразно

Д-р инж. Мартин БОРИСОВ - ГТЦ - Проект „Родопи“, д-р инж. Ценко ЦЕНОВ - Държавна агенция по горите, ст.н.с. II ст. д-р Груд ПОПОВ - Институт за гората, Йоахим ЩЕЛЦЕР и Валтер МАТАЙС - Държавно горско предприятие „Саарфорст“, Германия

„Лесовъдството не е всичко, но без него всичко е нищо“

Публикацията представя съвременна концепция, при която се използват биологичните особености на дървесните видове (биологичната автоматизация) и естествените сукцесионни процеси за осигуряване на природосъобразно производство на висококачествена дървесина. За първи път в цялостен вид тази концепция е по-широко приложена преди около 20 години в провинция Саарланд, Германия.

Прилаганата концепция се основава на следните по-важни принципи:

- ◆ отлично познаване на биологията на дървесните видове, условията на месторастене и динамиката на гората;
- ◆ съчетаване на екологични, икономически и социални цели;
- ◆ свобода на действие на лесовъда относно периода, вида и интензивността на лесовъдската намеса;
- ◆ съобразяване с актуалната пазарна ситуация;
- ◆ постоянно обучение и повишаване на квалификацията на участниците.

С прилагането на тази концепция се постига производство на висококачествена, скъпа, безчепова дървесина за по-кратък срок, при запазване на всички екологични функции на гората.

1. Съдържание на концепцията

1.1. Общи бележки

В горските съобщества протичат многообразни кръговрати, върху които въздействат периодични колебания. Когато човешките въздействия не надхвърлят рамките на тези колебания за съответното съобщество, може да се приеме, че това е природосъобразно стопанисване.

Биологичното разнообразие трябва да се приема като ключов параметър за природосъобразно стопанисване на горите. То може да се разглежда на различни нива:

- многообразие на жизнени пространства;
- видово разнообразие (в сравнение с ненарушени гори);
- генетично разнообразие.

Терминът „видово разнообразие“ трябва винаги да се свързва с потенциалното природно горско съобщество. Когато това е съобразено, само в изключителни случаи ще има смисъл изкуствено да се внасят редки и застрашени дървесни видове, които са залежали в дългосрочната цел за развитие на гората.

Сукцесионни площи са освободени след ветровали

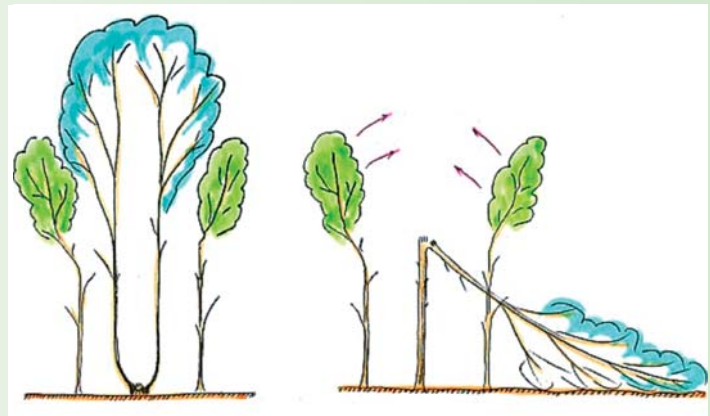
и/или каламитетни площи, които се приемат не като катастрофи, а много повече като нарушения. Те дават началото на естествени процеси, които трябва да протичат възможно най-самостоятелно. Мероприятия, които въздействат или възпрепятстват тези процеси, например почвообработка, изкореняване, отстраняване на „конкурентна“ растителност, интензивни залесявания, са контрапродуктивни от природозащитна гледна точка. Ненарушеното развитие на пионерни фази с техните типични дървесни видове като бреза, трепетлика, офика и други оказват положително влияние върху развитието на екосистемата. Допускането на механизми за саморегулация в най-важните фази от развитието на гората осигуряват запазване на генетичния потенциал на всички участващи в сукцесията дървесни видове. Предгората е една от възможностите за възстановяване на гората върху площи, възникнали след природни нарушения, а също и за залесяване на площи, които досега не са били заети от гора. Задача на предгората е да осигури за дървесните видове, залежали в дългосрочната цел за развитие на гората, следните предимства: защита от измръзване, защита от директна слънчева светлина, потискане на конкуренцията от страна на другата растителност. Предгората подпомага преди всичко развитието на сенкоиздръжливите дървесни видове. **Дори и при залесяване със сенкоиздръжливи видове, те трябва да се внасят само под склона на предгората.**

Когато няма възможност за навременно развитие на предгора и когато видовете от нея трябва да останат като съпътстващи в бъдещата гора, тя се създава изкуствено от подходящи за целта видове (елши, офика, череша и други). Тези видове не въздействат негативно върху желаните по-къносукцесионни дървесни видове.

При стопанисването трябва да се дава **предимство на местните дървесни видове**. В смисъла на биологичната автоматизация естественото възобновяване има предимство, когато се състои преобладаващо от местни или най-малкото подходящи за месторастенето дървесни видове, съобразно дългосрочната цел за развитие на гората. „Възобновяване на един ход“ не е желано. В много по-голяма степен естественото въз-

зобновяване в различни по големина групи и прозорци е желано в процеса на формиране на запаса (фаза на зрялост) и по време на главното ползване.

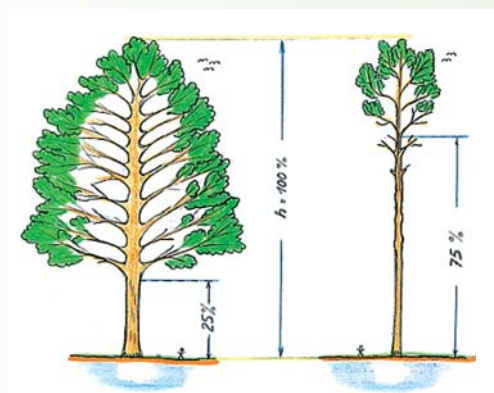
Стопанската цел на концепцията е производство на висококачествена дървесина. От досегашния опит е известно, че дървесината е качествена и ценна, когато е едроразмерна, без чепове, без увреждания, има симетрично образувани годишни пръстени и е без вътрешно напрежение. Трябва да се има предвид, че не всяко едроразмерно дърво дава качествена дървесина. От теорията и практиката се знае, че при производството на едроразмерна дървесина короната е двигателът на растежа. Колкото по-голяма е площта на короната, толкова по-мощна е и фотосинтетичната ѝ дейност,

Фиг. 2

производство на качествена дървесина

която е в основата на производството на дървесина. Установено е, че в долните 25 % от височината към зряла

Фиг. 1

ла възраст на дървесните видове е концентрирана почти 50 % от общата биомаса, а при добро качество и около 80 % от нетната стойност на дървото. Това е валидно тогава, когато останалите 70-75 % от височината на дървото на бъдещето е заета от мощна, здрава и симетрична корона (фиг. 1). Ето защо при тази концепция усилията се насочват към отглеждане на определен брой дървета, при които долната секция (25 % от потенциалната височина) да бъде с достатъчно голям диаметър (целеви) и без чепове.

При тази лесовъдска концепция не се използва класическата терминология за отгледните мероприятия, а именно осветления, прочистки, прореждания и пробирки. Това е така, защото тези термини са подходящи при стопанисване по насаждения, а при настоящата концепция **всички намеси са насочени към отделното дърво**.

1.2. Етапи при приложение на концепцията

1.2.1. Първи етап Намеса във фазата на възникване

Това са отгледни мероприятия в младият с максимална височина до около 3 м. Те са различни в зависимост от това дали се отглежда младият, заемащ открита площ, или под склона на старото насаждение.

Целта на намесите в този стадий е ненарушено развитие на дървесните видове, залежали в дългосрочната цел за развитие на гората, което ще позволи възможно най-бързо склопяване на младото насаждение. Досегашният опит показва, че много рядко се налагат мероприятия за подпомагане на сенкоиздържливи спрямо пионерни видове. Положителното влияние на пионерните дървесни видове далеч надхвърля тяхното въздействие като конкуренти на стопанските дървесни видове.

Подрастът не трябва да бъде застрашаван или повреж-

дан вследствие провеждане на отгледни мероприятия. Поради това по принцип не е желателно извеждането им през първата половина на вегетационния период, защото младите леторасли не са достатъчно вътрънели. Не е желателно използването на машинни хасторези и моторни триони, защото, когато се отпече стъбло на конкурента, от пъна се развиват множество пънови издънки - „ефекта на хиграта“ (фиг. 2).

Препоръчва се **пречупване** на конкурентни фиданки от пионерни видове на половината от височината на стопанските дървесни видове. С това се постига отстраняване на силната конкуренция от страна на пионерните видове, като същевременно се запазват техните защитни функции. При прецупването не всички връзки между корена и короната са прекъснати и фиданката живее още известно време.

Препоръчително е това мероприятие да се извършва в периода на напреднала вегетация (края на юли - началото на август). **Такива мероприятия никога не трябва да се провеждат върху цялата площ, а само точково.**

1.2.2. Втори етап Намеса във фазата на квалифициране (диференциация)

Това е лесовъдска намеса, която се провежда в млади насаждения, чиято височина е между 3 и 12 м, по изключение до 15 метра.

Чрез прилагането на целенасочени, точкови отгледни мероприятия се цели възможно най-малко въздействие върху този стадий на развитие. Същевременно не трябва да се провеждат никакви дейности, които нарушават или дори пречатстват природните процеси, които повишават качеството (особено самоокастрянето и изсъхването на клоните по стъблото).

Важно условие от технологична гледна точка е да има достъп до отделните дървета и възможност за тяхното наблюдение, което се постига чрез направа на просеки (линии за достъп) в младата гора. Целенасочена лесовъдска намеса се прилага само там, където е необходимо предотвратяване на негативно развитие. Разстоянието между просеките е 20 м и те се залагат, когато самоокастрянето е достигнало човешка височина, защото в противен случай ще се зашумят отново. Тяхната ширина трябва да осигурява добра проходимост и е 1-1.5 м. След приключване на квалифицирането всяка втора линия за достъп (т.е. през 40 м) се оформя като технологична просека с ширина 3.5-4 м. Това трябва да се има предвид при избора на дървета за отглеждане.

При този етап върху площта се определят т.нар. **дървета опции**. Това са супержизнени или жизнени дър-

вета с добро качество на стъблото. За такива опции могат да се избират представители на всички налични дървесни видове.

Прави се оценка на заплахите за развитието на гърветата опции и се определят техните конкуренти. Това са гървета, които в момента или в прогноза до следващо близане (5-6 години) ще ограничат развитието на гърветата опции по височина. От голямо значение за оптималното използване на биологичната автоматизация е да се запазват гърветата, които формират „шубата“ и подпомагат самоокастрянето на гърветата опции.

Всички намеси се извършват в горната част на склона. Намеси в средната и долната част водят до нежелано хомогенизиране на площите и нарушаване на структурното разнообразие. Жизнени, но с лошо качество гървета по правило се **опръстенияват**. Те остават като корсет още няколко години, с което подпомагат и процеса на самоокастрияне. Дървета, които трият стъбла/клони в качествени гървета, се отстраняват.

Опръстеняването (фиг. 3) на кората на гървото

Фиг. 3

е намеса в напредналата фаза на диференцирането и опръстененото гърво умира бавно, това дава възможност на подобрените гървета опции бавно да заемат освободеното пространство. Технически кората и камбият се отстраняват с нож и желязна четка на гръдна височина (това е ергономичната височина). Почистването на отреза с четка играе много важна роля по време на сокотечението, то предотвратява зарастването и гарантира успех. В идеалния случай опръстененото гърво се разпада в стоящо положение. Отглеждането чрез опръстеняване има редица предимства - работи се в изправено положение, няма шум, вибрации и вредни газове, може да се прилага дори и по време на мътене на птиците, което е важно условие, особено в сертифицирани гори или такива, попадащи в Натура 2000. В смесени млади гори бързоразвиващите (светлолюбиви) дървесни видове като черешата, ясенът, гъбът, достигат времето за отглеждане на гървото на бъдещето, докато в същото време за другите видове (сенкоиздържливи) още протичат процеси на диференциация, които не трябва да се прекъсват. Преходът между фазата на диференциация и фазата на дименсиониране трябва да бъде плавен. При някои дървесни видове фазата на дименсиониране започва при следната възраст: за трепетликата - на 9-12 години, за брезата - на 12-15 години, за смърча - на 25-30 години, за гъба - на 25-30 години, за бука - на 30-40 години.

Редки дървесни видове (раритети) и редки дървесни форми (пиементи) трябва да бъдат запазвани, независимо от качеството им.

Във фазата на диференциация са достатъчни 2 отгледни мероприятия, при които се отделят по 3-7 часа на хектар (при опитни работници).

1.2.3. Трети етап *Намеса във фазата на дименсиониране (натрупване):*

В този етап на развитие на гората се определят гърветата на бъдещето и се маркират и отстраняват конкурентите в коронното пространство. Чрез тези намеси се постига толериране на ограничен брой жизнени и качествени гървета с цел намаляване на периода за производство на висококачествена дървесина. Дърветата на бъдещето се избират на разстояние 15-25 метра.

Дименсионирането започва независимо от дървесния вид (светлолюбиви или сенкоиздържливи, с бавен или бърз растеж) тогава, когато самоокастриянето достигне 25 % от очакваната височина в зряла възраст (между 5 и 12 м самоокастриена секция).

В зависимост от растежната динамика на отделните дървесни видове дименсионирането приключва на възраст между 50 до 100 години. Разбира се, намесите спрямо гърветата на бъдещето започват по-рано при дървесни видове, чиито корони се развиват по-бързо. Побързорастящи видове като черешата, офиката, брезата, елшата, ясенът и други се ползват по-рано поради опасността от поява на гнилото или лъжливо ядро. Те се наричат **временни гървета на бъдещето**. Като такива трябва да се избират не повече от 20 гървета на хектар, защото в противен случай могат да доведат до нежелано хомогенизиране на структурата.

Критерии за избор на дървета на бъдещето са:

- ♦ **Жизненост** - дърветата трябва да са здрави, 1-ви по изключение 2-ри клас по Крафт; с добра индивидуална стабилност, предпочита са хоризонтална форма на короната, която да е гъсто облистена, без вилжени разклонения; сухите клони да са не по-дебели от 4 сантиметра.

- ♦ **Качество** - без видими биотични (гъби, некрози, повреди от дивеч) и абиотични (прегаряне, мразобойни, повреди при сечта и извоза) повреди; много добро качество на долната четвърт от очакваната височина на зряла възраст (отговаря на 5-12 м). При всички дървесни видове, които не се самоокастрият по естествен път, изискването за качество може да се изпълни с помощта на кастрене.

- ♦ **Дървесен вид** - за дървета на бъдещето приоритетно трябва да се избират местни видове и едва като втори избор подходящи за условията на месторастене видове. (Трябва да съответстват на дългосрочната цел за развитие на гората.)

Равномерното разпределение на дърветата на бъдещето не е първостепенна цел. Поради това, че при отстраняване на най-силните конкуренти по правило се вземат свръхгосподстващи или господстващи дървета, **намеси в средната част на склона или под склопа са изключение** (когато трият или удрят дърветата на бъдещето). Намеси в пространствата между дърветата на бъдещето (междинни пространства) не трябва да се провеждат. Ползването в междинните пространства води до хомогенизиране на структурата и намаляване на биологичното разнообразие. Междинните пространства изпълняват ролята на генетичен резервоар и от тях могат да се изберат резервни дървета на бъдещето при необходимост. Ако разстоянията между дърветата на бъдещето са правилно избрани, с всяка намеса се постига постепенно намаляване на междинните пространства. В участъците, където не е намерено дърво на бъдещето, не се извършва нищо и те остават като резервни площи. Тук могат да се извършват ползвания с навлизане във фазата на зрялост.

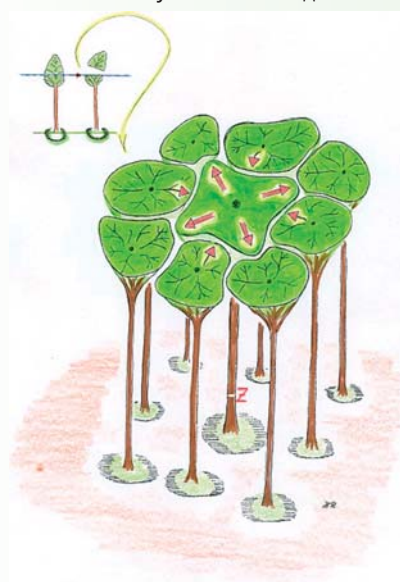
Дърветата на бъдещето се маркират с лента или боя. От технологична гледна точка е добре тези дървета да са ясно обозначени по време на текущите дейности, за да се избегнат повреди от сечта и извоза. **По протежение на технологичните просеки не е препоръчително да се избират дървета на бъдещето.**

Единствен критерий за интензивността на намесите спрямо дървото на бъдещето е необходимостта им от получаване на пространство за развитие на короната с цел получаване на равномерна ши-

рина на годишните пръстени. За интензивността на намесите не са от значение кръговата площ или броят на дърветата на хектар, а хабитусът на дървото на бъдещето. Колкото по-производително е дадено месторастение, толкова повторемостта на намесите е през по-малък период от време (през 3, 5, 7 години). Необходимостта от последващи намеси зависи от развитието на короните на дърветата на бъдещето. **Не трябва да се допуска загиване на живи клони от короните на дърветата на бъдещето.** Всяко закъснение за провеждане на намеса води до изтегляне нагоре на основата на короната, т.е. до увеличаване на зоната с изсъхнали клони и следователно до намаляване на производителната част на короната.

Редки дървесни видове (спътници), които отговарят на дългосрочната цел за развитие на гората, се избират без значение от тяхното качество, за т.нар. екологични дървета на бъдещето и се стопанисват по начин, който гарантира тяхното запазване. Устойчивото прилагане на принципите на намесите спрямо дървото на бъдещето представлява своєвременен отказ от едроплощни схематични намеси върху цялото насаждение и преминване към стопанисване на отделното дърво.

В повечето случаи е необходима **въвеждаща намеса**, тъй като не

Фиг. 4

Отглеждането на дървото на бъдещето включва отстраняване на всички конкуренти, които имат допир до короната. При последователно отглеждане по короната на най-жизнените дървета се наблюдава по-слабо развитие на водни леторасли. От широколистните дървесни видове с една намеса могат да се отстраняват конкурентите на следните видове: ясен, бреза, бук, череша.

От съществено значение се явява въпросът от коя страна първо трябва да помогнем на дървото. На равен терен трябва да помогнем на короната оттам, откъдето тя може бързо да усвои помощта. На наклонени терени приоритетно се подхожда от горната страна на склона и в посоката, където се развиват водещите клони на короната. Не трябва да се избират прекалено много дървета на бъдещето, тъй като разстоянието между тях е твърде малко. В полетата между тях има много малко конкуренти и при отглеждането на дърветата на бъдещето междинните пространства изчезват много бързо. Тогава дървета на бъдещето се превръщат в конкуренти едно с друго, продължава изсъхването на живи клони и самоокастрияването продължава нагоре. Достига се до отстраняване на дървета на бъдещето, тъй като те стават конкуренти и премахнатите дървета оставят големи пространства в склопа, които не могат да се заемат вече от короните на оставащите дървета.

Съществуват няколко важни различия при отглеждането във фазата на натрупване (дименсионирането) и класическото прореждане. При отглеждането за дименсиониране отделното много жизнено ценно дърво играе централна роля. То трябва да произведе висококачествени сортименти. При него се работи само с дърветата на бъдещето и пространствата между тях имат „обслужващ“ характер

и в тях не се отглежда. Дърветата в тези пространства остават със сравнително малки корони и в последствие при тяхното отсичане те осигуряват дозирана светлина до дървото на бъдещето.

При класическото прореждане намесата се извършва върху цялата площ на насаждението и към почти всички добри дървета се полагат грижи, а изостаналите или дърветата „вълци“ се премахват. Така се получава еднородна и хомогенна гора.

Към края на отглеждането за дименсиониране, където дървото на бъдещето не е застрашено от конкуренти, дърветата в междинните площи първоначално остават и по време на фазата на зрялост тук може да се добива дървесина.

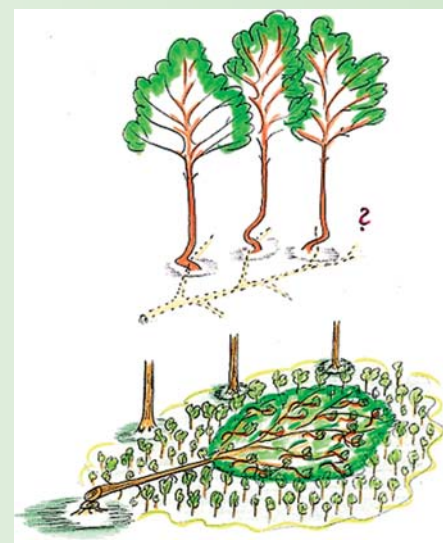
1.2.4. Четвърти етап *Намеса във фазата на зрялост*

В тази фаза интензивността на намесите намалява. Те се изразяват в отстраняване на останали конкуренти в периферията на короната на качествените дървета. Междинните площи се запазват. Чрез целеви намеси евентуално се отварят прозорци за стартиране на следващата горска генерация.

При достигане на определените по дървесни видове и условия на месторастение целеви диаметри може да се пристъпи към ползване на качествените дървета. Важен критерий за това е пазарната ситуация в момента.

Важен момент е подпомагането на биоразнообразието чрез запазване на всички дървета с ключова роля за структурата на храсталаци, загнели, и мъртва дървесина в стоящо и лежащо състояние.

При повалянето на дърветата при главното ползване трябва да се полагат грижи (фиг. 5). Например ако корони на отсечени дървета лежат върху пограса за един вегетационен период, то след време натиснатите и наранени фиданки се развиват накрито към светлината. Кривото стъбло вдървявя и получава завинаги кривина. Чак години след това старата корона на поваленото дърво изгнива. Дърветата със закривени стъбла впоследствие не могат да бъдат избирани за дървета на бъдещето. Ето

Фиг. 5

защо е необходимо отглеждане след сечта там, където има пограс. Не се извършва събиране на отпадъците от сечта.

Методът на индивидуално отглеждане на дърветата на бъдещето изцяло се обосновава на научно установени зависимости в областта на биологията, физиологията и динамиката на физическите процеси, влияещи върху живота на горските екосистеми.

2. Изводи и препоръки

◆ При тази концепция се използват механизми за саморегулация в най-важните фази от развитието на гората, които осигуряват запазване на генетичния потенциал на всички участващи в сукцесията дървесни видове.

◆ Прилагането на тази концепция се свързва с потенциалното естествено горско съобщество и само в изключителни случаи ще има смисъл изкуствено да се внасят редки и застрашени дървесни видове, които са залежали в дългосрочната цел за развитие на гората.

- ◆ Устойчивото приложение на концепцията позволява да се постигне чувствително увеличаване на участието на все още живи дървета с хралупи, загиващи и мъртви дървета във фаза на разлагане (които може да бъдат обединени в термина „биотопна дървесина“) в средносрочен и дългосрочен аспект.
- ◆ Концепцията позволява да се реализира задачата за производство на висококачествена дървесина, като се използват природо-съобразни подходи и биологичната автоматизация.
- ◆ С прилагането на концепцията значително са редуцирани разходите - време, труд и средства, при извършване на отгледните мероприятия.
- ◆ Прилагането на тази концепция изисква непрекъснато обучение и повишаване на квалификацията на участващия лесовъдски и технически персонал.
- ◆ За дървета опции и дървета на бъдещето приоритетно трябва да се избират местни дървесни видове и едва като втори избор - подходящи за условията на месторастене видове.
- ◆ Редки дървесни видове (спътници), които отговарят на дългосрочната цел за развитие на гората, се избират без значение от тяхното качество за т.нар екологични дървета на бъдещето и се стопанисват по начин, който гарантира тяхното запазване.

панисват по начин, който гарантира тяхното запазване.

◆ Устойчивото прилагане на принципите на намесите спрямо дървото на бъдещето представлява съвременен отказ от едроплощни схематични намеси върху цялото насаждение и преминаване към стопанисване на отделното дърво.

◆ В насаждения, в които са намерени малко на брой дървета на бъдещето, се обръща внимание само на тях, а не се избират дървета на бъдещето със занижени критерии.

◆ Единствен критерий за интензивността на намесите спрямо дървото на бъдещето е необходимостта им от получаване на пространство за развитие на короната с цел получаване на равномерна ширина на годишните пръстени.

◆ Отстраняването или потискането на чужди за месторастенето видове е препоръчително да се извършва само тогава, когато те дългосрочно пречат/конкурират силно местните и подходящите за условията на месторастене видове.

◆ Намеси в пространствата между дърветата на бъдещето не трябва да се провеждат.

◆ В насаждения, в които вече са водени отгледни сечи по други класически методи, намесите трябва да се съобразят с това.

Саарландската концепция - крачка към природата

Третото поред обучение по Туининг Лайт проект, по който партньори са Държавната агенция по гори-те и Държавното горско предприятие „Саарфорст“, провинция Саарланд, Германия се проведе от 15 до 19 юни на демонстрационните участъци в ДГС - Кости, и ДАС „Граматиново“. Представителите на Държавното горско предприятие „Саарфорст“ - Йохим Щелцер - зам.-директор, Валтер Матайс - експерт по обучение, Урбан Бакес - началник-участък, Мартин Егерле - началник-участък, и Уве Валтер - майстор-секач, обучава експерти и служители от регионалните дирекции и държавните горски и ловни стопанства на територията на Бургас, Варна, Сливен, Шумен и ДПП „Странджа“. Обученията целят да се усвоят знания за практическо прилагане на новата концепция за стопанисване на младите гори, която се основава на възможно най-голямо използване на естествените природни процеси и намаляване на човешката намеса. Кратката теоретична част, която запозна участниците в обучението с концепцията за стопанисване, бе последвана от 5-дневно практическо обучение, в което последователно бяха представени, упражнявани и дискутирани лесовъдските намеси във фазата на възникване, фазата на диференциация, фазата на дименсиониране и фазата на зрелост. Бяха разисквани и различни ситуации на изходни позиции вследствие на отгледни сечи, извършени по класически методи на стопанисване. Всеки от участниците в обучението получи удостоверение за завършен курс.

Обучението предизвиква безспорен интерес и оживени дискусии. Ето как оцениха метода на обучение и приложението на концепцията у нас някои от обучаващите се. *Мердин Байрам - ст. лесничей в ДГС - Върбица*, сподели: „Обучението е много полезно. Методът е добър, много се различава от тези, по които сме работили досега и смятам, че постепенно трябва да се премине към него в работата.“

Инж. Георги Георгиев - зам.-директор на ДАС „Грамати-

ново“. „Насажденията в демонстрационните площи, които избрахме за обучението, са типични за 60 % от нашата територия. След 5 години ще видим първите резултати, но лично аз смятам, че методът е приложим. Обучението е изцяло практическо, а практиката е най-добрият учител.“

Ивайло Русев - ст. лесничей в ДГС - Сливен: „В началото на обучението бях скептично настроен, но сега съм очарован и мисля, че методът може да има голямо при-

Участниците в обучението

ложение в бъдеще.“

Инж. Радослав Радев - ст. лесничей в ДГС - Старо Оряхово: „Нашето стопанство е сертифицирано по FSC и предполагаем, че в бъдеще ще се работи по тези методи в отгледните сечи поне на част от територията. Според мен методът има бъдеще и очаквам по-добри резултати. Засега е трудно този метод да измести традиционните, необходимо е време колегията да се запознае и убеди посредством резултатите. Практически занятия на терена са от особено значение за нас.“

Инж. Иван Камбуров - експерт „Биоразнообразие“ в ДПП „Странджа“: „Този начин на стопанисване съответства на дългосрочната политика за опазване на горите като местообитание. При този метод процесът на оценка на всяко стъбло напомня на отношението на дървните към природата, например отношението на траките към гората като живо същество, общуването с дървото като отделен индивид в гората. От гледна точка на парка методът може да бъде приложен навсякъде и бихме искали да се направят повече обучения с горските надзиратели и началник-участъците, за да вникнат в тази приложна екология.“

Любопитни бяхме и за впечатленията на петимата германски преподаватели от българските гори и българските специалисти. Отговориха, че от честите им посещения намират България за много хубава страна с хубава гора. „Както при нас, в провинция Саарланд, така и в България лесовъдите трябва да посрещнат предизвикателствата в гората. Не трябва да се мисли схематично, а да се спазват екологичните принципи при работата в гората, да наблюдаваме природата и да я съхраним такава, каквато сме я наследили. От 10 години в провинция Саарланд е разработена програма за развитие на горите, чиито принципи са съобразени с Натура 2000 и сертифицирането на горите. От 2000 г. сме сертифицирани по FSC, от 2005 г. - по PFC. През 2006 г. български колеги посетиха провинция Саарланд и проявиха желание да изпробват този метод на работа. От 2007 г. работим с български лесовъди, които са много добри специалисти. Не сме дошли тук като мисионери, а като колеги и приятели, които обменят мисли и опит и винаги се учим един от друг. Винаги откриваме нов подход към гората и се учудваме колко бързо стигаме до единно мнение с българските колеги.“

На въпроса дали методът е приложим в по-голямата част от нашата страна германските специалисти отговориха: „Ние познаваме отделни части от страната - били сме в Осоговската планина, Родопите, Стара планина, Странджа. Положението е както при нас - в някои насаждения сме закъснели с намесата и трябва да модифицираме малко този метод, но има много насаждения, при които може да се започне точно навреме. В България методът би имал много добро приложение. Желателно е да се излезе от схематичния подход на работа, да се слеем с гората и да започнем да работим с единичното дърво.“

На въпроса за бъдещото двустранно сътрудничество германските експерти отговориха, че биха се радвали да участват и в следващ проект. С усмивка обещаха да посетят България отново след 60 години, за да проверят как се развиват насажденията.

Юлия СЪБЧЕВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ
Иван КАМБУРОВ

▲ Валтер Матайс демонстрира отглеждане във фазата на диференциране чрез опръстенияване

◀ Отглеждане на дървото на бъдещето на принципа на последователни намеси във фазата на дименсиониране

▼ Уве Валтер демонстрира техники на поваляване на дърветата и изисквания за безопасност

Преподавателите от Държавното горско предприятие „Саарфорст“ (отдясно наляво) - Йоахим Щелцер - зам.-директор, Валтер Матайс - експерт по обучение, Мартин Егерле - началник-участък, Урбан Бакес - началник-участък, и Уве Валтер - майстор-секач

Двадесет години след началото на прехода от планова към пазарна икономика единият тогава горскопромишлен комплекс се разслои по отрасли, подотрасли и самостоятелни предприятия и фирми. Появиха се и нови икономически субекти. Възстановиха се и се създадоха редица браншови организации, синдикалните претърпяха развитие и промени. Частната собственост на гори и частните предприемачи в горите бяха предпоставка за създаването на специализирани сдружения.

В този брой сп. „Гора“ представя съществуващите в България браншови, синдикални, предприемачески, общински организации и сдружения, чиято дейност е свързана с горското стопанство. Предоставихме страниците на списанието на техните ръководители. Надяваме се, че тези представяния ще бъдат от полза за нашите читатели и за всички, които се вълнуват от развитието на горското стопанство, дърводобива и горската промишленост у нас.

**Проф. д.с.н. Димитър КОЛАРОВ -
председател на Съюза на
лесовъдите в България**

Първата национална браншова лесовъдска организация в България се учредява на 20 април 1909 г. в София като Дружество на лесовъдите. Дружеството взема становища по важни политико-обществени въпроси, каквито са били двойственото притежание на горите яйлаци, раздаване на държавни гори на общини на основание на неверни документи, правилното стопанисване на горите, защитаване са правата на лесовъдите и низшия персонал в горите. Дори и през време на войните редовно са се провеждали годишните събрания на дружеството.

През 1930 г. е основавана нова организация под наименованието Дружество на лесовъдите академици в България. Това довежда за разрушаването на лесовъдската колегия и е плод на карьеристични амбиции и тяснопартийни интереси. Това дружество не просъществува гори 10 години.

След промените през 1944 г. Дружеството на българските лесовъди активизира дейността си и започва да издава в. „Горско дело“ и сп. „Горско стопанство“. Но по правителствено решение на Втория конгрес, проведен на 15 и 16 февруари 1948 г., Дружеството се слива с Профсъюза на земеделските и горските работници към Общия работнически профсъюз. Така лесовъдската гилдия загубва самостоятелния облик на браншовата си организация, а съюзният дом е взет от профсъюза, библиотечният фонд, музейната сбирка и мебелите са загубени от новосформираните институции.

На 11 януари 1990 г. в София се възстановява Дружеството на българските лесовъди, което по-късно преграства в Независим съюз на лесовъдите. На конгреса

през 1992 г. се приема организацията да носи наименованието Съюз на лесовъдите в България. Съюзът развива активна дейност за организационното укрепване, дава становища и участва в работата по назрели проблеми като промени в Закона за горите, структурната реформа в горския сектор, възстановяването на стопанските функции на горските и ловните стопанства, изграждане на самостоятелно горско ведомство, възстановяването на Национален фонд „Българска гора“.

Положени са максимални усилия за масовизиране на членския състав на СЛБ. Сега в Съюза членуват 3712 души, изградени са 178 дружества. Изработена е съюзна значка и са връчени нови членски карти. Професионална активност проявяват членовете на сформираниите към СЛБ осем Дружества на лесовъдите ветерани по места. Със своя опит и знания те участват в научно-практически симпозиуми, ежегодно ветераните от столицата организират пътуващ семинар в различни райони на страната, автори са на книги в областта на дърводобива, ловното стопанство, българската дейност в Коми, за организацията и управлението на горския отрасъл, за историята и дейността на СЛБ и други.

През 1996 г. е възстановена номинацията за приза „Лесовъд на годината“, който се връчва всяка година по време на честването на Седмицата на гората. От пролетта на 2005 г. започва издаването на вестник „Българска гора“ като орган на СЛБ.

Продължена е традицията за изграждане на паметни плочи на благодарност към лесовъдите, отдали труд и живот за българската гора. Това са мемориалът в Лесотехническият университет в София, паметниците на Йордан Митрев в Кюстендил, на Васил Попов във Велинград, на инж. Стамен Димитров в Брезник, акад. Мако Даков в Реселец, Никола Василев в Ловеч и Карлово и на редица лесовъди от Кърджали, Джебел, Свиленград, Русе и други. Паметни плочи за признание към залесителите и защитниците от ерозия са поставени край язовир „Искър“, Своге, Кърджали.

Учреден бе „Почетен знак на СЛБ“, а през 2007 г. бе организиран и оборудван Клуб на лесовъда.

Съюзът на лесовъдите в България е член на Съюза на европейските лесовъди от 1997 година. През 2006 г. Съюзът на европейските лесовъди проведе годишната си конференция в България. Особено голяма чест бе присъствието на 44 делегати от 15 страни. Тази конференция допринесе за утвърждаване на името на България и професионализма на българските лесовъди при стопанисването на нашите гори, част от зеленото богатство на планетата.

**Инж. Антоний СТЕФАНОВ -
председател на „Булпрофор“**

„Булпрофор“ е професионална браншова организация на практикуващите лесовъди и горски предприемачи в България - физически и юридически лица. Основана е на 28 януари 2000 г. в София.

От създаването си „Булпрофор“ се стреми да защитава интересите на частнопрактикуващите лесовъди и горските предприемачи и да лобира за справедливите им искания, особено за подобряване и опростяване на регулаторната рамка; да поддържа и усъвършенства основните си дейности, както и вътрешната организационна дейност; да поддържа и загъбчва взаимоотношенията с българските и европейските партньорски организации.

Сред по-важните **дейности**, които „Булпрофор“ извършва, могат да се отбележат:

- ♦ Поддръжка и развитие на национална консултантска мрежа от Горски информационни центрове за консултации и услуги за собствениците на гори - вътрешна организационна структура от 15 горски предприемачи - физически и юридически лица с разнородна дейност в горите, в т.ч. 11 регионални (във Велико Търново, Ловеч, Пловдив, Бургас, Варна, София, Берковица, Кюстендил, Смолян, Стара Загора и Сливен) и 4 местни (в Чепеларе, Самоков, Велинград и гр. Гоце Делчев).

- ♦ Обучение посредством курсове за квалификация на горски предприемачи, обмяна на опит в страната и чужбина за съвременни модели и практики за устойчиво стопанисване на горите и ползване на горските ресурси.

- ♦ Консултантска дейност: участие в проекти, програми и други прояви на различни институции, в т.ч. на GTZ - „Проект за подкрепа на агролесовъдските структури в Родопите“, БШПГ - Фондация „Силвика“, ПРООН - Проект „Родопи“, Европейската комисия, ФАО и други донорски организации, които подпомагат и увеличават капацитета за ефективно управление на организацията и на нейните членове - предприемачи в горския сектор. „Булпрофор“ участва в обсъждането и писането на нормативни документи и решения, регулиращи стопанисването на горите в България.

- ♦ Издаване на справочно-информационна и учебна литература за широк кръг специалисти лесовъди и предприемачи в горския сектор - повече от 20 заглавия в периода 2003-2008 година. Създаден е информационен горски портал www.bulfor.net. По-нова инициатива е българският горски форум www.bulprofor.org/forum.

Като **успехи** на организацията за изминалите почти 10 години се отчитат:

- ♦ Собствени устройствени документи, които идентифицират организацията като съвременна модерна и

гъвкава браншова организация (с нова редакция от 2008 г. са „Етичният кодекс за професионално поведение на частнопрактикуващия лесовъд и горския предприемач, член на „Булпрофор“, концепцията „Модел за работа на горската мрежа за консултиране и предприемачество“, Вътрешен устройствен правилник и Устав).

- ♦ Членство в най-авторитетни европейски и български неправителствени и работодателски организации: ENFE (Европейска мрежа на горските предприемачи) и UEF (Съюз на европейските лесовъди), Българска стопанска камара, Научно-технически съюз по лесотехника.

- ♦ Собствена въведена и сертифицирана Система за управление по стандарта за качество ISO 9001:2008 (ISO 9001:2008 Certified QMSystem, Moody International Q-Zert GmbH), която гарантира качеството на предоставяните услуги в трите основни направления: Обучение и квалификация, Издателска дейност и Консултации.

- ♦ Организацията е фактор, с който се съобразяват отговорните ведомствени служби по горите, което се утвърждава и на регионално ниво.

- ♦ Членското ядро от около 60 физически и юридически лица (от общо 170) поддържа организацията през всички години и моменти на трудности и успехи.

Сериозна перспектива за горския сектор и в частност за предприемаческата гилдия се очаква от специализираното изложение „Технофорест“, което се проведе за първи път тази година.

Бъдещото развитие на „Булпрофор“ е тясно свързано с развитието на горския сектор в България. А то за съжаление е все още в изходна точка. Аналогично е положението и на болшинството от членовете - представители на гребния горски бизнес, голяма част от които вече нямат вяра в институцията, както и че „Булпрофор“ реално може да им помогне. Кризата на институциите в нашия сектор никога не е била толкова силна. До края на 2009 г. ще бъдат предприети много активни действия, включително законодателни инициативи, които да гарантират нормалното европейско бъдеще на горския сектор в България.

**Проф. д-р Веселин БРЕЗИН -
председател на Научно-техническия
съюз по лесотехника**

Научно-техническият съюз по лесотехника е най-голямата творческа професионална организация с многостранна обществена дейност в полза на своите членове, която обединява специалистите от отраслите горско стопанство, дървообработване и производство на мебели, ландшафтна архитектура, опазване на при-

рогната среда, производство на целулоза и хартия. Съюзът подпомага редовните си членове при реализирането им като специалисти и повишава тяхната творческа и професионална квалификация.

НТС по лесотехника организира дискусии, конференции, курсове, семинари и други научно-технически прояви. Лекторите в тях са изтъкнати учени, преподаватели от Лесотехническият университет, водещи специалисти от Държавната агенция по горите, Института за гората при БАН, Института по целулоза и хартия и други. Съюзът привлича известни лектори и от чужбина.

Главната цел на НТС по лесотехника е да обединява усилията на специалистите за формиране на научно-техническата политика, да защитава професионалните интереси, да създава условия за повишаване на знанията и квалификацията на своите членове, работещи в отраслите на горското стопанство, горската промишленост, целулозно-хартиената промишленост, парковото и ландшафтно строителство, за опазване, възпроизводство и ефективно използване на горските екосистеми и техните ресурси.

Съюзът успешно участва в проекти, финансирани от Европейската комисия в рамките на Програма „Обучение през целия живот“, Подпрограма „Леонардо да Винчи“.

Научно-техническият съюз по лесотехника е член на Федерацията на научно-техническите съюзи (ФНТС) в България и активен участник в провежданите научно-технически мероприятия.

Анелия НАЧЕВА - председател на Браншов синдикат „Гори“

Националната федерация „Земеделие и горско стопанство“ е създадена през 1991 г. като пълноправен член на КТ „Подкрепа“. Браншовият синдикат „Гори“ е член на Националната федерация „Земеделие и горско стопанство“. В периода от създаването си до сега основна цел на всички ръководства до момента е защита на трудовете и осигурителните права на членовете на синдиката. През годините и до момента тази защита е постигната чрез подписване на Браншов колективен трудов договор за работещите в горското стопанство.

В своята история Браншовият синдикат „Гори“ е преминал през всички трудности на двадесетгодишния демократичен преход. Може да се каже, че работещите в сектор „Горско стопанство“ платиха една от най-високите цени на прехода. През 1999 г., когато беше извършено реструктуриране на сектора и беше отделена стопанската дейност от охраната на гората

след регистрацията на търговските дружества, една голяма част бяха докарани до фалит и всички работещи в тях около 20 000 души останаха без работа. Това е най-тежкият период за Браншовия синдикат „Гори“ на КТ „Подкрепа“. Може да се нарече знаменателен и първият в историята на сектора митинг, проведен през месец юни 2007 г. от работещите в системата на Националното управление по горите. На този митинг основният лозунг беше излизането на НУТ от Министерството на земеделието и горите и създаването на самостоятелна Държавна агенция по горите. След този митинг това наше желание беше изпълнено за разлика от искането за значително повишение на заплатите на работещите в системата на горите. Това доведе до първата ефективна стачка на работещите в горския сектор през октомври 2007 г. С тази стачка членовете на синдиката показаха своята решителност да отстояват демократичните си права за достоен труд и достойно заплащане.

Д-р Калин СИМЕОНОВ - председател на Управителния съвет на Браншовата камара на дървообработващата и мебелната промишленост

Браншовата камара на дървообработващата и мебелната промишленост (БКДМП) в България е учредена през 1992 г. като доброволно сдружение с нестопанска цел на юридически лица, осъществяващи производствена, търговска, консултантска дейност в областта на дървообработването и производството на мебели главно на територията на България. Уставът допуска за членове също физически лица и чуждестранни представители. Сдружението няма административни функции, не се намесва в дейността и не нарушава самостоятелността на членовете си. Същевременно то следи и се грижи за лоялността и етичните взаимоотношения между тях.

БКДМП като единствена по рода си има представителни функции за дървообработващата и мебелна промишленост в България. В Камарата членуват около 300 фирми, между които едни от най-големите в отрасъла. Камарата набира средства от организиране на панаири чрез своята дъщерна фирма, регистрирана по търговския закон, „Техномобел България“ ЕООД, членски внос (годишно равен на една минимална заплата към 1 януари), участие по проекти, обучения и други. Общият годишен оборот на двете организации е около 200 000 лева. Камарата има своите позиции и тежест при представляване на интересите на членовете, а чрез тях и на целия бранш, пред различните институции в дър-

жавата и пред международните организации. Тя е активна страна при изработването на закони, формиране на държавната политика и колективното трудово договаряне в отрасъла, въвеждането на стандарти и директивите на ЕС в страната. Редовен член е на Европейската асоциация на производителите на мебели и на Световната конфедерация на производителите на мебели.

БКДМП полага усилия за подпомагане на развитието на членовете си чрез изготвяне на проучвания, анализи и експертни оценки, информационно осигуряване, обучение и преквалификация на кадри, участие в ресурсното осигуряване на бранша, участие като изложители и посетители на панаири и изложби, създаване на връзки и сътрудничество с партньори в страната и в чужбина. В момента е в процес, заедно с АТУ, на организиране на изпитателна лаборатория и технологичен център за извършване на услуги за членовете.

Изпълнителен директор и управител на „Техномобел България“ е г-р Стефан Ганев. Председател на контролния съвет е доц. г-р Васил Живков.

Основните партньори на Браншовата камара са Министерството на икономиката и енергетиката, Министерството на труда и социалната политика, Министерството на земеделието и храните, Държавната агенция по горите, Българската търговско-промишлена палата, Лесотехническият университет, Агенцията за инвестиции, Агенцията за малки и средни предприятия, Европейската асоциация на мебелопроизводителите (UEA), Германското дружество за техническо сътрудничество (GTZ), Европейската конфедерация на дървопреработвателите (CEI-bois), Програмата за внос в Швейцария (SIPPO).

Инж. ПЕТЪР АБРАШЕВ - председател на Федерацията на синдикалните организации от горското стопанство и дървопреработващата промишленост към КНСБ

Федерацията на синдикалните организации от горското стопанство и дървопреработващата промишленост (ФСОГСП) е доброволно синдикално обединение на работещите в горското стопанство, дървообработващата, мебелната и целулозно-хартиената промишленост в Република България.

Федерацията е правопреемник и продължител на организираното синдикално движение на работещите в горското стопанство и дървопреработването, водещо началото си от 1909 г. и през тази година ще чества

своя 100-годишен юбилей.

Синдикатът е съучредител и основен член на най-голямото работническо сдружение - Конфедерация на независимите синдикати в България (КНСБ).

Федерацията осъществява цялостната си дейност в съответствие с Конституцията на страната, нормите на действащото законодателство, на международните трудови конвенции, международната Харта за правата на човека, Европейската социална харта и своя Устав.

Основна цел на синдиката е представителство и защита на правата и интересите на синдикалните членове в сферите на труда, трудовата заетост и трудовите отношения, социалното осигуряване и подпомагане, отстояване на здравословни и безопасни условия на труд, осигуряване на повишаване на квалификацията и преквалификацията, издигането на общественото признание на заетите в четирите бранша. Мотивацията за членство във Федерацията винаги е била център на вниманието ни.

От 1992 г. до днес ежегодно се сключват колективни трудови договори за браншовете ни. Самостоятелно и заедно с други федерации търсим и намираме форми и механизми за въздействие върху работодателите и законодателите. За това активно ни съдействат Световният интернационал на горските работници (BWI) и Европейският синдикат на работещите в горското стопанство и дървопреработването (EFBWW), чийто членове сме от 1995 година.

Федерацията е една от малкото синдикални структури в страната, която създаде и във времето акумулира целеви социални фондове.

Историята недвусмислено показва, че синдикатите са устойчива и жизненонеобходима организация на наемния труд, неподвластна на временни и партийни стремежи, която влияе върху живота на поколения хора по цялата планета.

Инж. Иван ПЕНКОВ - председател на Управителния съвет на Асоциацията на горските фирми в България

Асоциацията на горските фирми в България (АГФБ) е вписана в регистъра при Софийски градски съд за юридически лица с нестопанска цел на 28 март 2006 година. Сдружението е учредено от четири физически и шестнадесет юридически лица. Целите, които сдружението си поставя, го определят като организация за осъществяване на дейност в частна полза.

Нашите цели:

- ♦ подобряване на показателите на гървопроизводствените, гърводобивните и гървообработващите субекти за страната и опазване на околната среда на Република България;
- ♦ развитие и актуализиране за българските условия на единна нормативна база за обследване на процесите, касаещи създаването, ползването и ефективната преработка на гървесината;
- ♦ подпомагане на гържавата и нейните институции в политиката за устойчиво развитие на горския сектор чрез рационално използване на потенциала на субектите от частния сектор;
- ♦ повишаване на професионалната квалификация, професионалния престиж и качеството на инженерно-техническия труд в горския сектор в съответствие с изискванията, възприети в страните членки на ЕС;
- ♦ обмяната на идеи между членовете с оглед по успешната им реализация в икономиката.

Средствата, чрез които постигаме целите си:

- ♦ АГФБ обединява и представлява интересите на членовете си на национално и регионално равнище.
- ♦ подпомага разработването на стратегии, програми и проекти, свързани с Европейската интеграция на България, гражданското образование и международната обмяна на опит;
- ♦ съдейства за осъществяването на преки връзки и взаимноизгодно сътрудничество с партньори от страната и чужбина;
- ♦ полага грижи за недопускане на нелоялна конкуренция между членовете си;
- ♦ проучва и анализира потребностите и бариерите на пазара, услугите, сертификациите и други в горския сектор;
- ♦ поддържа висока информираност у членовете си чрез традиционни и съвременни информационни технологии.

Асоциацията се ръководи от петчленен Управителен съвет, председател и Контролен съвет от трима души.

Асоциацията членува в Българската стопанска камара. С активната си дейност и принадлежност към структурите на бизнеса получихме и признание от Управителния съвет на Българската стопанска камара чрез издадените ни пълномощни и удостоверения, че АГФБ е представителна организация на работодателите по смисъла на чл.51-б от Кодекса на труда и може да сключва отраслов или браншов колективен трудов договор в икономическата дейност, свързана с горското стопанство и горската промишленост. Председателят на УС на АГФБ е упълномощен да участва в националната система за трестранно сътрудничество на отраслово и браншово равнище, както и в колективното трудово договаряне като страна работодател в сектор горско стопанство.

За краткия период на своето съществуване АГФБ осъществи много и разнообразни прояви като обучения на своите членове по различни и жизненоважни за тях дейности и произлизащи от непрестанните смени в работата на гържавната администрация и подзаконовите актове. Създадохме и първия в отрасъла клъстер, който ще се наложи във финансовата криза. Участвахме и в трансгранично сътрудничество чрез проект „Нашите общи гори - наше общо богатство“, третиращ обширните горски територии между България и Сърбия, както и живота на хората и фирмите работещи там.

Работата ни с гържавната администрация през този период протичаше на приливи и отливи. Не е преси-

лено да се каже, че напредък в периода на съществуването на АГФБ по отношение стабилността за бизнеса няма. Ние бяхме принудени ежегодно, а понякога и по-често, да се нагаждаме към правилата за работа в горите, диктувани от непрестанните промени в законодателството и то все за благо на гората. За жалост всички промени в подзаконовите и законовите актове се извършваха само от гържавната администрация, като не се взимаха предвид предложенията на бизнеса. От друга страна, към Асоциацията са отправяни покани за участие в редица мероприятия и комисии за разработка на различни по важност програми за отрасъла. Бизнесът ще продължава последователно да търси сътрудничество със синдикатите и гържавата, за да се създадат ясни правила за работа, където всяка от страните да намери своето място и да се грижи за горите според компетенциите си.

**Инж. Кристина ПУХАЛЕВА -
председател на Управителния съвет
на Съюза на горскотърговските
фирми в България**

Съюзът на горскотърговските фирми в България е създаден през 2001 година. Тогава това беше първото по рода си сдружение на горски фирми в страната. Негови учредители станаха фирми като „Кракралес“ АД, „Рожен“ АД, „Узана 99“ АД и други тогава гържавни фирми към регионалните управления на горите. Участвахме в реформата, която се извърши по това време в горите, цялостното реструктуриране на сектора, преминаването от гържавна работа към частна, отделянето на „брадвата от марката“.

След нас възникнаха и други подобни организации с стопанска цел. Днес се стигна до обединение на по-големите, както и от различни сфери - гървопреработватели, собственици на частни гори, мебелно производство и други. Началото не бе лесно, никой не възприемаше сдружение от частни фирми в горите като сериозен стопански субект. На нас се гледаше недружелюбно, смятаха ни за хора от другата страна на барикадата. Трябваше да спечелим доверие с много работа и ежедневно доказване. Ние не само се доказвахме като професионалисти, но след нас се образуваха и други подобни структури. Участвахме в изготвянето на всички законопроекти в Народното събрание и сме съавтори на много от промените в Закона за горите. Всъщност Съюзът на горскотърговските фирми в България е създаден само от лесовъди, хора, които са отгали живота си на гората и продължават да работят във и за нея. В момента в Съюза членуват повече от 50 фирми, кои-

то продължават да добиват и преработват гървесина, участват в извършването на лесокултурни мероприятия.

Членове на Съюза са: „Рожен“ АД - Смолян, „Узана 99“ АД - Габрово, „Кракралес“ АД - Перник, „Перивол“ АД - Разлог, „Зеленич“ АД - Котел, „Сайганица“ АД - Кипилово, „Странджалес“ АД - Бургас, „Рилалес“ АД - Дупница, „Клабак 2000“ АД - Петрич, „Шипкалес“ АД - Казанлък, „Дръстърлес“ АД - Силистра, „Дъбрава“ АД - Бургас, „Буковец“ АД - Твърдица, „Доспатлес“ АД - Доспат, „Горкомерс“ АД - Ловеч, „Брезите“ АД - Кърджали, „Аугалес“ АД - Хасково, „Осогово“ АД - Кюстендил, „Горпром“ АД - Девин, „Добруджанска гора“ АД - Добрич, „Виталес“ АД - Тетевен, „Леспром“ АД - Троян, „Семково“ АД - Белица, и други.

Членове на Управителния съвет са Руси Русев, Марин Катранджиев, Найден Димитров, Никола Христов, Илия Николов, Кристина Пухалева.

Членове сме на Българската стопанска камара и на Български съюз на частните предприемачи „Възраждане“, участваме в Националния съвет за тристранно сътрудничество към Министерския съвет на Република България.

**Инж. Тихомир ТОМАНОВ -
изпълнителен директор на
Асоциация „Общински гори“**

Асоциация „Общински гори“ (АОГ) е учредена на 25 септември 2008 година. Тя е сдружение на общините - собственици на гори в Република България, има свой Устав, Управителен и Контролен съвет, председател, изпълнителен директор и главен секретар. В Общото събрание на Асоциацията, което е неин върховен орган, общините са представени от техните кметове, като пълномощни представители на общинските съвети. Председател на АОГ е кметът на Община Ихтиман Маргарита Петкова.

Главен секретар е инж. Иван Гройчев, който е и управител на „Ветовска гора“ ЕООД - стопанска структура за управление на горите на Община Ветово, Област Русе.

Цели, предмет на дейност и приоритети:

- ♦ представителство и защита на общите интереси на своите членове пред централните и регионални органи на изпълнителната власт, пред български и чуждестранни обществени организации и други институции по всички въпроси, свързани със стопанисването и управлението на горите и земите от общинския горски фонд (ОГФ);
- ♦ представлява и защитава интересите на своите чле-

нове пред Народното събрание, Президента, Министерския съвет, министерствата и централните ведомства, Държавната агенция по горите и други държавни органи, имащи отношение към горите и горското стопанство;

- ♦ разработва предложения за промяна и усъвършенстване на законовата уредба в областта на горите и горското стопанство;

- ♦ осигурява сътрудничество между своите членове при изработване на обща стратегия за управление на общинските гори;

- ♦ организира обучение на общински съветници и служители в областта на горското законодателство и управлението на горското стопанство;

- ♦ подпомага общините при изработването на проекти по програмите на Европейския съюз и други финансови институции за финансиране на дейности в горите;

- ♦ организира и поддържа информационна банка за състоянието на общинските гори и за движението на горския фонд на общините;

- ♦ изучава българския и чуждестранния опит в управлението на общинските гори и го разпространява сред своите членове;

- ♦ осъществява контакти с други обществени организации, имащи отношение към горите;

- ♦ осигурява гласност и обществена подкрепа на мероприятията, които общините провеждат в горите в изпълнение на лесоустройствените проекти;

- ♦ осъществява други дейности, необходими за постигане на целите на Асоциацията.

Към този момент в АОГ членуват 34 общини с 210 000 ха обща площ на горите, които примежават. Средногодишното ползване от 1 ха е между 1.6 и 2.2 м³ в зависимост от средната възраст на гората за отделните региони, от средната им пълнота, както и от възприетите турнуса.

За краткото време на своето съществуване Асоциацията се наложи като уважаван и значим партньор и, когато се налага, опонент на Държавната агенция по горите при формирането на политиките в горския сектор на България. Нейни представители вземат дейно участие в работата на различни постоянни и временни комисии и работни групи на ДАГ, а изпълнителният директор е член на Националния съвет по горите.

**Инж. Анелия ПОЧЕКАНСКА -
председател на Национално
сдружение „Горовладелец“**

След стартирането на процеса по възстановяване на недържавните гори в България през 2001 г. се възста-

новяват и горовладелските кооперации на територията на Смолянски окръг. Именно председателите на тези кооперации са едни от първите представители на собствениците на частни гори в нашата страна. Те прозират необходимостта от основаването на съсловна организация, която да подпомогне управлението, стопанисването, кооперативното сдружаване и опазването на частните гори в България.

Националното сдружение на собствениците на недържавни гори „Горовладелец“ е организация, създадена през 2002 г. от 7 кооперации. Днес в него членуват 20 горовладелски кооперации, 1 община, 2 сдружения, 2 ЕООД, 10 физически лица - собственици на частни гори.

Надеждният, прозрачен и редовен диалог между държавната администрация и излъчени представители на частните собственици на гори са важна предпоставка за осъществяването на икономически, социален и екологичен потенциал на частното горско стопанство. Сдружението е важен партньор за постигане целите на националните горски политики. Активно и редовно участва в националните и международни програми, проекти и семинари.

Националните горски програми са полезна рамка за изпълнението на стратегиите.

Предстоящите проблеми, които трябва да разрешим съвместно с държавната администрация, и то в най-кратки срокове, са:

- ♦ компенсации за икономическите загуби, причинени от правни ограничения на правата за ползване на собствеността чрез подходящи инструменти и процедури (данъчни изключения, облекчения, специфични субсидии);

- ♦ осигуряване и предоставяне на нормативна база за

уедряването на горските имоти (комасация), като например чрез подпомагане на сружения на частни собственици на гори, стимули и насърчаване развитието на пазара на земи и гори;

- ♦ адекватно включване на недържавните горовладелци в процеса на вземане на решения по горските политики. Необходимо е държавните институции да обърнат особено внимание на разрешаването на специфичните въпроси на гребноплощното частно горско стопанство;

- ♦ сертифициране на недържавните гори.

Възможно е при добра политика и добра практика от страна на всички заинтересовани да се постигне устойчиво развитие (многофункционално/природоустойчиво стопанисване) на частните гори. Но това задължително преминава през прилагане на различни мерки за подпомагане.

Днешното развитие на горското стопанство налага прилагането на контролна дейност в горите, съответстваща на новите предизвикателства и реалности. Промяната във функциите на горската администрация, произтичаща от новата структура на собственост, изисква увеличаване на капацитета на горската администрацията, ангажирана с недържавните гори, както и подобряване на комуникацията и качеството на обслужването на собствениците.

Трябва да отбележим, че горската институция е в процес на развитие, което е предпоставка за трансформиране с оглед да отговори по-добре на нуждите на собствениците на гори. Извършените промени в ЗГ, ППЗГ и другите нормативни документи, които касаят недържавните гори, са крачка напред в тяхното по-добро и успешно управление, с което се гарантира природосъобразното им стопанисване.

Нова техника срещу пожари

На 24 юни в складовата база на „Тойота“ в Пазарджик бяха предоставени първите 24 високопроходими автомобила за патрулиране и първоначална атака на пожари в горите.

Гости на събитието бяха Иво Атанасов - председател на Парламентарната комисия по гражданско общество и медии, Георги Петърнейчев - областен управител на Област Пазарджик, Веладин Битолски - началник-кабинет на министър-председателя на Р. България.

Ключовите връчки доц. Стефан Юруков - председател на ДАГ, който в своето слово подчерта необходимостта от специализирана техника за превенция и първоначална атака на запалванията в горския и поземления фонд, което е от голямо значение за недопускане на опустошителни горски пожари.

Закупени са общо 48 автомобила на стойност 3.5 млн. лева. Бе направена демонстрация на работата на специализираните автомобили.

Дирекция „Информационни дейности“ в ДАГ

35 години обучение по екология и опазване на околната среда в ЛТУ

Тържествено събрание

Тридесет и петгодишнината от началото на обучението по специалността „Екология, опазване и възстановяване на околната среда“ в Лесотехническия университет бе открита с тържествено събрание, водено от доц. д-р Дилианка Безлова, зам.-декан на Факултет „Екология и ландшафтна архитектура“, на 12 юни. С приветствие към присъстващите - преподаватели, студенти, ветерани и много гости, се обърна проф. Нино Нинов, ректор на Университета. Той подчерта, че ЛТУ може с основание да се гордее с постиженията на специалността, която сега е в състава на един от най-търсените факултети - по екология и ландшафтна архитектура.

Историята на създаването и развитието на обучението по екология, което придобива все по-голям приоритет в съвременното общес-

(Продължава на стр. 16)

Опит, успех, авторитет, бъдеще

Опазването и възстановяването на околната среда са едни от основните приоритети в развитието на съвременното общество, които изискват кадрови потенциал, подготвен на високо професионално ниво. Това е особено важно днес, в условията на глобализация се свят, когато България е равноправен член на Европейския съюз. Страната търси своята идентичност в голямото европейско семейство и интеграция на българското висше образование в световната научна и образователна дейност. Нашият влог в европейското и световното пространство е високото образователно равнище на българската нация, показала на света, че България е раждала и ражда таланти.

Лесотехническият университет е първото висше учебно заведение в България, в което през 1973 г., с разпореждане на тогавашния Комитет за наука, технически прогрес и висше образование се открива профил „Опазване и обогатяване на природната среда“ към специалност „Горско стопанство“. С този акт се поставя началото на обучение по екология и опазване на околната среда.

Това става преди 35 години, само една година след първата световна конференция, известна като Стокхолмската конференция, посветена на опазването на околната среда, и три години преди първата междуправителствена конференция, свързана с образованието по екология, организирана от ЮНЕСКО в сътрудничество с програмата на ООН за околната среда.

Всъщност корените на това пионерно дело трябва да търсим още по-рано, защото във Висшия лесотехнически институт много преди това работят утвърдени учени и със своите научни изследвания и публикации решават редица лесовъдски и лесоустройствени проблеми, които в основата си са екологични. В дългия списък от учени трябва да споменем имената на акад. Борис Стефанов, проф. Методи Русков, проф. Асен Биолчев, проф. Димитър Стефанов, доц. Желез Дончев.

Чл.-кор. проф. д.а.н. арх. Атанас КОВАЧЕВ - декан на Факултета по екология и ландшафтна архитектура на Лесотехническия университет

Днес можем да оценим, че откриването на профил „Опазване и обогатяване на природната среда“ е безспорен успех, постигнат с усилията и авторитета на редица ректорски и декански ръководства и преподаватели от ВЛТИ.

Поставянето на здравите основи, върху които градим вече повече от три десетилетия надстройката, дължим на проф. Александър Илиев - ректор на ВЛТИ през 1973 г., и на неговите заместници - проф. Никола Ботев и проф. Георги Филипов, както и на деканското ръководство на Факултета по горско стопанство с декан проф. Иван Добринов.

През 1974 г. се създава и първата специализирана катедра „Опазване и обогатяване на природната среда“, ръководител на която до 1980 г. е проф. Борис Китин, а от 1980 до 1982 година - проф. Светла Генчева.

През този период се доразвива учебният план за студентите от профил „Опазване и обогатяване на природната среда“, актуализират се съществуващи и се включват нови дисциплини, свързани с опазването на основни компоненти на околната среда - „Основи на екологията и опазване на природната среда“ с преподавател проф. Никола Колев, „Опазване и почистване на въздуха“ с преподавател доц. Лилия Стаева, „Опазване и почистване на водата“ с преподавател ст.н.с. Димитър Бонев.

Под ръководството на преподаватели от профилиращата катедра и факултета, студентите от профил „Опазване и обогатяване

(Продължение от стр. 15)

тво в целия свят, представи в доклада си чл.-кор. проф. д.а.н. арх. Атанас Ковачев - декан на Факултет „Екология и ландшафтна архитектура“ (ФЕЛА). Със специални думи на благодарност проф. Ковачев се обърна към „архитектите и строителите“ на ценената днес специалност.

Приветствията по случай годишнината бяха поднесени от инж. Илия Симеонов - зам.-председател на Държавната агенция по горите, чл.-кор. Боян Роснев - научен секретар на Института за гората при БАН, доц. д-р Милко Милев - декан на Факултета по горско стопанство в ЛТУ, и други. Поздравителни адреси бяха изпратени от редица други институции, министерства, университети, институти и катедри.

Същия ден участниците в тържественото честване разгледаха Постерна сесия, подредена на 2 етаж на ЛТУ, която запозна присъстващите с темите, включени в двудневната Юбилейна научна конференция. ¶

▲ С интерес бяха разгледани постерите, представящи 33 доклада, изнесени на Юбилейната научна сесия

◀ Проф. Атанас Ковачев приема поздравителен адрес от Държавната агенция по горите, връчен от инж. Илия Симеонов, зам.-председател на ДАГ

на природната среда“ разработват дипломни работи по актуални проблеми на въздействията върху околната среда, нейното опазване и възстановяване. Успешно са защитени и докторски дисертации по същата проблематика. Разширява се и обхватът на научно-изследователската дейност с тематика, насочена към проблемите на опазването и възстановяването на природната среда. Преподаватели от катедрата изготвят експертизи и участват в разработването на прогнози и проекти по актуални проблеми на околната среда. Успешно и ползотворно е сътрудничеството с други висши училища, институти на БАН, Комитета по опазване на природната среда и научния център към него, със сродни университети и научни институти от чужбина.

Особено активни са контактите на преподаватели от катедрата и факултета с Института за гората при БАН - вече десетилетия се разработват съвместно важни за България научни проблеми. Значителна по обем и качество е работата по изготвяне на екологични експертизи и доклади за оценка на въздействие върху околната среда (ОВОС) - голяма част от които са разработени и защитени чрез Балканския научно-образователен център по екология и опазване на околната среда (БНОЦЕООС) с директор проф. Иван Домбалов.

Във ВЛТИ с активното участие на преподаватели от Катедра „Екология, опазване и възстановяване на природната среда“ през 1977 г. се създава първият студентски Клуб по опазване на природната среда, утвърдил се като авторитетна студентска организация, с трайно и силно присъствие в страната. Дългогодишен ръководител на клуба е проф. Никола Колев. Този клуб продължава да работи успешно и днес - вече 32 години.

Развитието на обучението по екология и опазване на околната среда навлиза в нов, решаващ етап след 1990 г., когато профилът „Опазване и обогатяване на природната среда“ прераства в специалност „Екология, опазване и възстановяване на природната среда“. С решение на Академичния съвет 20 места от държавния прием за специалност „Горско стопанство“ се предоставят на новата специалност. Ректор на института през този период е проф. Виктор Донов, а декан на Факултета по горско стопанство е доц. Величко Гагов. Разработва се и нов учебен план за специалността, в който са заложили дисциплини, даващи знания за отделни компоненти на природната среда, за влияние на замърсяването върху тях, за управление на природната среда. През периода 1983-1992 г. ръководител на Катедра „Екология, опазване и възстановяване на природната среда“ е проф. Виктор Донов, който е сред личностите с най-голям принос за раз-

витие на специалността в продължение на близо две десетилетия.

През учебната 1991-1992 г. Министерството на образованието определя и утвърждава за първи път държавен прием от 30 места за студенти от специалност „Екология, опазване и възстановяване на природната среда“. Ректор през този период е проф. Андрей Райчев, а декан на Факултет „Горско стопанство и озеленяване“, в структурата на който е и новата специалност, е проф. Йордан Кулелиев. Ръководител на Катедра „Екология, опазване и възстановяване на природната среда“ през 1992-1993 г. е доц. Димитър Зъков.

През 1994 г. с решение на Академичния съвет на Лесотехническия университет (14.09.1994 г.) е открит Факултетът по екология и ландшафтна архитектура. Ректор през този период е проф. Димитър Коларов. Избрано е факултетно ръководство с декан проф. Екатерина Павлова и зам.-декан доц. Иван Генов. Ръководител на Катедра „Екология, опазване и възстановяване на природната среда“ е проф. Борис Пеев.

Нов етап в развитието на специалността започва след 1995 г. с приемането на новия Закон за висшето образование и държавните изисквания за обучение по екология и опазване на околната среда. Декан на Факултета по екология и ландшафтна архитектура, а по-късно - на Факултета по екология, ландшафтна архитектура и агрономство, през този важен за развитието и утвърждаването на специалността период са проф. Екатерина Павлова - до 1998 г., и доц. Георги Тренчев - до 2003 г., със заместник-декан през двата мандата - доц. Иван Генов.

От 2004 г. от факултета се отделя и се създава нов за университета Факултет по агрономство. Факултетът по екология и ландшафтна архитектура (ФЕЛА) продължава дейността си, като до 2007 г. декан е проф. Екатерина Павлова, а зам.-декани - доц. Динко Овчаров и доц. Анелия Пенчева.

През настоящия мандат, започнал от ноември 2007 г., деканското ръководство работи в състав: декан - чл.-кор. проф. Атанас Ковачев, и зам.-декани - доц. Дилиянка Безлова и доц. Иван Генов. Понастоящем структурата на ФЕЛА включва четири катедри.

Това са кратките факти, но зад тях обективната истина открива богата и съдържателна дейност. Учебните планове отново се преработват и актуализират, като в тях значително място заемат 18 задължителни дисциплини, съгласно приетите през 1997 г. Единни държавни изисквания за обучение по специалност „Екология и опазване на околната среда“. Със съдействието на

ректорското и деканското ръководства и активното участие на Катедра „Екология“ с ръководител проф. Елена Желева (1995-1999 г.) се оборудват нови лаборатории по екология, екологичен мониторинг и рекултивация, по защитени природни територии и селищна екология, по метеорология и хидрология, по зоология и опазване на фауната, по микробиология.

Първата акредитация на специалността е през 1999 г., когато Акредитационният съвет на Националната агенция за оценка и акредитация при Министерския съвет на Република България дава много добра оценка. Принос за това признание имат университетското и деканското ръководство, Катедра „Екология“ и преподавателите от ФЕЛА и другите факултети на Лесотехническия университет, осигуряващи обучение по специалността на високо професионално ниво - колеги от катедрите „Дендрология“, „Лесовъдство“, „Лесоустройство“, „Ловно стопанство“, „Парково и ландшафтно проектиране“, „Парково и ландшафтно строителство“ и редица други.

Втората акредитация на специалността е през 2006 г., когато ректор на Лесотехническия университет е проф. Нино Нинов, декан на ФЕЛА е проф. Екатерина Павлова, а ръководител на Катедра „Екология, опазване и възстановяване на околната среда“ е доц. Мариана Дончева (от 1999 - до настоящия момент). Отново се дава много добра оценка, като Акредитационният съвет определя капацитет до 185 студенти, от които 160 бакалаври и 25 магистри.

Днес съгласно действащия Закон за висше образование обучението на специалността „Екология и опазване на околната среда“ е тристепенно - образователно-квалификационни степени „бакалавър“ и „магистър“ и образователна и научна степен „доктор“. Срокът на обучение за студентите бакалаври е 8 семестъра и завършва с държавен изпит, а за магистри е 3 семестъра, завършва със защита на дипломна работа. Обучението в магистърска степен до 2008-2009 учебна година е в 2 направления - „Селищна екология“ и „Възстановяване на околната среда и екологичен мониторинг“. От новата 2009-2010 учебна година ще стартира и трето направление - „Екотуризм“. Третата степен на обучение - „доктор“, е с продължителност 3 години. Обучението е по индивидуален учебен план и завършва с публична защита на докторска дисертация.

Учебните планове на специалността подлежат на регулярна актуализация в зависимост от приоритетите по опазване на околната среда и реализацията на завършилите еколози. Учебните планове включват задължителни, избираеми и факултативни дисциплини, модулно обучение (основно в магистърската степен), както и кредитна система, предоставяща възможност за трансфер на студенти.

На настоящия етап студентите еколози се обучават от висококвалифициран преподавателски състав, включващ член-кореспондент на БАН, 11 професори, 36 доценти, 13 главни асистенти и асистенти. Научните степени „доктор“ и „доктор на науките“ притежават 80 % от преподавателите.

Показател за високото ниво на обучение по специалността са реализацията на нашите възпитаници и успехите на нашите студенти. За 35-годишния период са се дипломирали над 900 специалисти в областта на екологията, опазването и възстановяването на околната среда. Завършилите профила и специалността работят успешно като ръководители и специалисти в различни структури - централни ведомства и техните подразделения, преподаватели в ЛТУ и други ВУЗ, научни работници в институти на БАН, еколози на общини и предприятия, в частни фирми, в неправителствени организации.

Успешна е и реализацията в чужбина - в държавни институции, университети и научни институти в САЩ, Канада, в структурите на Организацията на обединените нации и други световни организации. Наши студенти продължават обучението си в университети в Германия, Унгария, Канада. Други учат или вече са се

дипломирали по втора специалност като ландшафтни архитекти, журналисти, юристи, архитекти.

Една от най-ярките страници в летописа на специалността, с която ние, без излишна скромност и с основание, се гордеем, са успехите на студентите еколози в различни международни и национални изяви.

Името на ЛТУ и на Факултета по екология и ландшафтна архитектура трайно присъства в различни авторитетни комисии и журита.

През 2008 г. студенти от специалност „Екология и опазване на околната среда“ спечелиха в силна конкуренция със свои колеги от 8 университета в България, в които се обучават бъдещи еколози, три от десетте стипендии на Фондация „Карлсберг - България“ и сме единственият университет в страната с три награди. Носители на престижната награда са магистрите еколози Елена Младенова, Миролюб Лозанов, Ангел Динков.

Студентката Христина Банчева, IV курс, степен „бакалавър“ спечели една от двете стипендии за България на „Овъргаз“. Безспорен връх и ярък щрих в палитрата от награди е удостояването на Христина Банчева и с мини Нобелова награда на Шведското посолство в България в областта на екологията.

Активизира се и дейността по студентския обмен в рамките на Програмата „Еразмус-Сократес“ - в университетите в Любляна (Словения) участваха магистър еколог Антония Голева и магистър еколог Ирина Коцинкова, а в Сучава (Румъния) - магистър еколог Лора Петрова.

През 2008 г. наши студенти - Пламен Деспотов от IV курс, бакалавър, и магистър еколог Гергана Георгиева, бяха сред делегатите в организираната от ЛТУ Младежка конференция по проблемите на околната среда.

Големи са успехите на студентите еколози и в спорта.

Специалността „Екология и опазване на околната среда“ е атрактивна и желана специалност. През последната завършила 2007-2008 учебна година във Факултета са се обучавали 176 бакалаври еколози и 10 магистри еколози. Формата на обучение е само редовна. Актуалността на специалността ще се запази и в бъдеще, като се имат предвид екологичните проблеми, които стоят за решаване пред обществото в България и по всички континенти на нашата планета.

Нашите студенти са мотивирани и с желание усвояват знанията, за което показателен е и много добрият среден годишен успех за специалността.

С активното участие и авторитета на редица университетски и декански ръководства през 35-годишния период, с професионализма на преподавателите и ентузиазма и отговорността на студентите специалността „Екология и опазване на околната среда“ се утвърди като необходима за обществото и предпочитана от младите хора. За нас, като техни преподаватели, е важно да продължим да поддържаме съвременно ниво на обучение, да усъвършенстваме учебните планове и програми с цел осигуряване на реализацията на завършилите, и да разширяваме международния обмен и научните контакти със сродни университети и институти.

Необходимо е да продължим и задълбочим добрата традиция да включваме студенти в научно-изследователски проекти, да участваме в научни форуми и издаваме съвместни публикации. Имаме какво да направим и в областта на усъвършенстването на материалната база.

Тези приоритети стоят на вниманието на настоящото деканско ръководство, чиято цел е съвместно с университетското ръководство - ректора проф. Нино Нинов и зам.-ректорите проф. Веселин Брезин, доц. Петър Желев и доц. Румен Томов, с активната помощ на Катедра „Екология, опазване и възстановяване на околната среда“ с ръководител доц. Мариана Дончева и всички колеги, преподаващи на специалността, да постигнем по-високи стандарти на обучение.

Подпомагане при реформата

Проектът „Подпомагане при реформата на горския сектор“ стартира след подписването на договор между Държавната агенция по горите и OVf Consulting (Консултантската фирма към Австрийските федерални гори). Продължителността на проекта е 5 месеца. Финансиран е със средства на Австрийското правителство чрез Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), с бюджет 195 200 евро. Изпълнението на дейностите по проекта започват в края на ноември 2008 г. Поради необходимостта от отразяването във финалния доклад на засилващото се негативно влияние на световната финансова и икономическа криза върху българския горски сектор, продължителността на проекта е удължена с един месец - до края на май 2009 година.

Според Технико-икономическото задание основна цел на проекта е да се направи изчерпателно проучване чрез задълбочен анализ на българския горски сектор за последните 10 години в неговото разнообразие от социални, икономически и екологични функции, което да очертае възможностите за по-нататъшното му развитие, базирано на устойчивото стопанисване на горите. Проучването анализира и моментната ситуация на горския сектор на България, идентифицира проблеми, които затрудняват развитието на сектора и предлага решения за тези проблеми.

Работата по изпълнение на проектните дейности е извършена от работни групи по отделните дейности и от основно работно звено, включващо представители на консултантската фирма и ДАГ и нейните структури. В работата по изпълнение на проекта са включени и български експерти извън системата на ДАГ, проведени са разговори и интервюта със заинтересованите страни (държавни структури, неправителствени и браншови организации, синдикати и други) и е отразено мнението на всички, представили своите становища и препоръки.

Изпълнението на проекта е наблюдавано от Съвет за наблюдение.

На 29 май се проведе заключителната среща по проекта, на която беше представен финалният доклад, резюме от който публикуваме в този брой.

Михаел ЗУТЕР - ръководител на проекта от австрийска страна

По време на 5-месечната работа по проекта бяха получени следните резултати и беше разработен подробен одит и анализ на „комбинирания“ горскостопански и горскопромишлен сектор, на базата на обединените усилия на повече от 150 местни експерти от всички нива на Държавната агенция по горите, други свързани институции в България, голям брой заинтересовани страни, както и въз основа на международната експертиза от страна на Австрийските федерални гори.

1. Обща информация за сектора

- ◆ Горският фонд обхваща 4.1 млн. ха - 37 % от територията на България.
- ◆ Брутният вътрешен продукт (БВП) от горския сектор е 2.5 %.
- ◆ Директно заетите в сектора работници са около 150 000, най-вече в селските области.
- ◆ Стоотици местни предприятия работят с дървесина.
- ◆ Няколко са големите и ориентирани към международния пазар производители на целулоза, хартия и дървесни плочи.
- ◆ Съществува широк диапазон от обществено значими продукти и услуги като водоснабдяване, защита на горите, борба с ерозията, предотвратяване на пожари, дървесина за местното население.

2. Предизвикателства за сектора в условията на глобална икономическа криза

Икономическата криза и нейното пряко въздействие сериозно заплашва сектора, неговото развитие и амбициозните инвестиции от последните години. Нуждите от местна разбичена дървесина рязко спаднаха поради затрудненията в целия строителен сектор на България. Допълнително почти всички международни про-

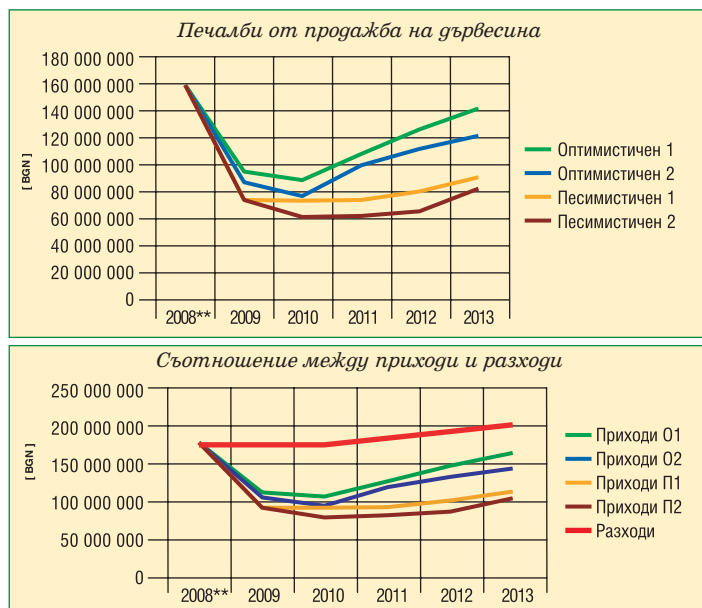
изводители на дървесина спряха производство. Цената на дървесината, която спадна с до 30 % в сравнение с 2008 г., не може да стимулира продажбите и общият обем продажби за първите 4 месеца спадна с 50 % в сравнение със същия период на 2008 година.

Най-големият производител в България официално затвори предприятието си. Стоотици работници от дървообработващата индустрия са пред или вече са освободени от работа, а оцеляването на останалите производствени капацитети е повече от несигурно. Беше докладвано, че дърводобивната индустрия е сред трите най-силно засегнати сектора от българската индустрия, което води до увеличаване на безработицата. Експертите оцениха, че заетостта в „комбинирания“ сектор, горските операции, дейностите от веригата за доставки на дървесина и работещата с дървесина индустрия е спаднала с 35 000 до 40 000 души в сравнение с 2008 година.

Влиянието на кризата е само последният и най-видим ефект от натрупаните предизвикателства в развитието през последното десетилетие, което постави българския горски и дърводобивен сектор в положение на нарастваща конкуренция на съответните пазари в рамките на Балканите и на Европейския съюз. Планираните инвестиции в горите, горската инфраструктура и в другите имоти на ДАГ не бяха преразпределени, което директно доведе до намаляване на качеството на горите, ограничено използване на инфраструктурата и имотите, както и до увеличаване на разходите по веригата за доставка на дървесина.

Държавният горски сектор, който е основен двигател на лесовъдството в България, е в 93 % (резултати от 2008 г.) зависим от приходите от дървесина. Тази стратегическа позиция е силно засегната от кризата. В проекта беше използвано интерактивно стратегическо моделиране за оценка на въздействието на финансовата криза по 4 различни сценария. Двама оптимистични сценария приемат, че кризата ще бъде преодо-

на горския сектор в България

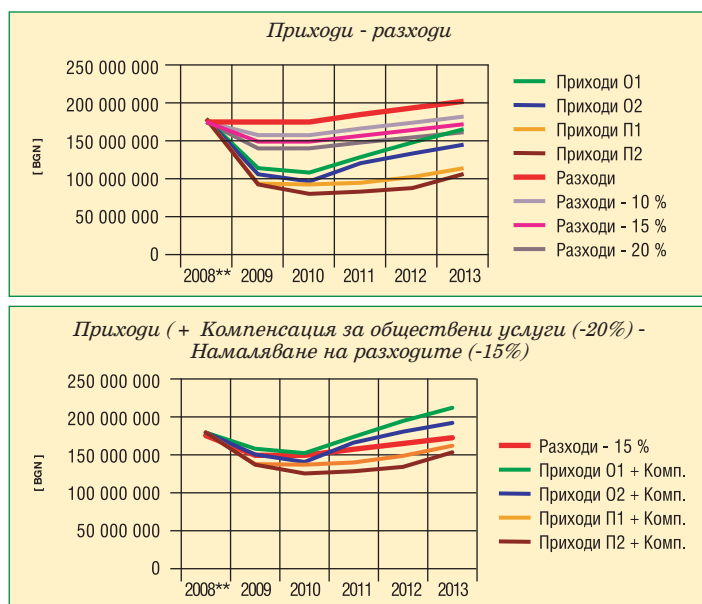

Графика 1: Прогнози от 4-те сценария, 2009-2013 г.

ляна до края на 2010 г., докато другите два сценария допускат, че няма да има подобрене преди края на 2012 година.

Резултатите от прогнозата ясно показват драматичния спад на приходите за Държавната агенция по горите (ДАГ). Това ще доведе, предвид настоящите разходи (които се приемат като замразени за период от 2 години), до изключителни загуби през следващите години. Загубите варират според направените допускания и достигат нива над 100 милиона лева за година, което ясно показва натиска за промени и необходимостта от съответни действия.

По-нататъшните резултати показват (графика 1, горе), че само намаляването на разходите от 3 програми за реструктуриране (до 20 % общо намаляване

Графика 2: Сценарии за намаляване на разходите (горе) и разработване на възможност за намиране на принципно решения (долу)

на разходите) няма потенциала да разреши проблематичната ситуация, ако не се намерят други основни източници на приходи. (По принцип ДАГ разполага с възможности като продажба на земя или други процедури за изключване на земя от горския фонд. Тези процедури обаче имат само еднократен ефект и може да влязат в противоречие с принципите за устойчивост.) Дори теоретично намаляване на програмите с 50 % няма да е достатъчно за балансиране на липсата на приходи.

Графика 1 (долу) показва ефектите от допълнително комбинираните допускания. Ефектът от подобряване на производителността и намаляване на разходите за реструктуриращи програми беше комбиниран с ефекта от това, че съществени държавни функции, които са държавно администриране, държавен контрол и обществено значими услуги, се компенсират от бюджета. Този комбиниран подход показва като цяло възможността за разрешаване на по-горе споменатите предизвикателства, което да позволи по-нататъшно устойчиво развитие.

3. Препоръки за развитието на комбинирания сектор

Кризата може да се разглежда като шанс за прилагане на дълго отлагани, необходими и вероятно непопулярни решения след смекчаване на непосредствените трудности. Най-важни от препоръките за развитие са следните шест стъпки, които се ползват с еднородната подкрепа на заинтересованите страни от „комбинирания“ сектор.

◆ Подобряване на устойчивото развитие и конкурентността на „комбинирания“ горски и дърводобивен сектор.

◆ Ясно разделяне на функциите на държавно администриране, държавен контрол и обществени услуги от функциите на икономическо управление в държавната горска организация.

◆ Подобряване на продуктивността, ефективността и ефикасността за всички основни процеси и във всички организационни звена на държавната горска организация. Това означава намаляване на разходите и програма за реструктуриране и на двата отделени функционални клона.

◆ Функциите на държавна администрация, държавен контрол и обществени услуги се финансират от националния бюджет.

◆ Разработване на национална програма за подкрепа на сектора, която да подпомогне смекчаването на ефекта от финансовата криза и да допринесе за необходимите и дълго отлагани инвестиции.

◆ Подобряване на ефективността на действията срещу незаконните дейности и корупцията в сектора.

Както беше показано от прогнозните модели, ще е необходимо съвместното усилие на ДАГ със стратегическа програма за реструктуриране и на държавата, която да поеме средносрочно задължение за финансиране на съществени функции от националния бюджет. В момента България е единствената държава, която се опитва да финансира функциите на държавната администрация, държавния контрол и тези от обществена значимост чрез приходите от държавното горско стопанство. Това по време на икономическа криза

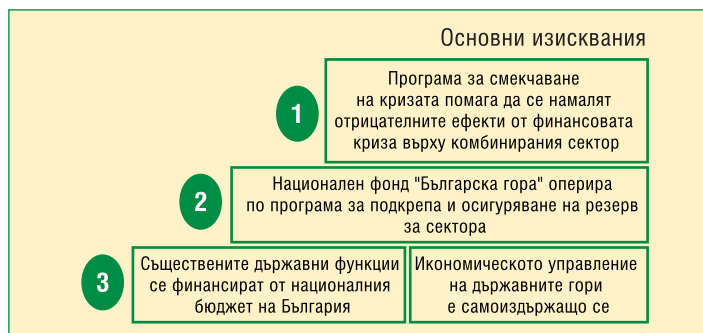
най-вероятно няма да е възможно.

3.1. Реформа на Държавната агенция по горите

Необходимостта от подобряване на продуктивността и ефикасността, намаляване на разходите и разделяне функциите на държавното администриране, държавния контрол и обществено значимите услуги от функциите на икономическото управление води до необходимостта от цялостна програма за реструктуриране на цялата организация. Тази програма за реструктуриране ще трябва да промени преди всичко оперативните нива - регионалните и местните структури. Този процес ще бъде най-значимата промяна, която организацията е изпитала през последното десетилетие, най-вече на оперативни ниво. Трябва да се осъзнае, че такава промяна е инвестиция в бъдещето и не носи риск от провал. Ще са необходими специални усилия да се разпределят задълженията на служителите в организацията според новите стратегически цели и да се осигури тяхната работа в рамките на новите структури и отговорности. Такава програма се нуждае, наред с другите предпоставки, от специфична промяна на ресурсите. Примери от подобни държавни горски организации показват, че са необходими най-малко 3-5 милиона лева за подкрепа на такава инициатива за промяна, най-малко през първите две години от нейното осъществяване, освен другите инвестиции като такива за социална програма.

3.2. Обща финансова концепция за развитието на комбинирания сектор

Общата концепция за финансиране се основава на следния стъпаловиден подход. Основното стъпало се определя като съществено за устойчиво и конкурентно развитие на сектора.

Графика 3: Стратегическа концепция за финансиране

3.2.1. Бюджетно финансиране на съществени държавни функции

Изчисленията за действителната необходимост от национално бюджетно финансиране на съществени държавни функции доведоха до следните минимални изисквания, които се илюстрират със следните допускания:

- ♦ Повече от 20 % общо намаляване на разходите в сравнение с 2008 година.
- ♦ Вече са включени ефектите от намаляване на разходите за процесите на реструктуриране.
- ♦ Борбата с ерозията и защитата на горите като цяло не се спонсорират. (Предполага се, че в случай на спешна необходимост средства ще бъдат предоставени резерви от събраните в Национален фонд „Българска гора“ средства.)
- ♦ Охраната на горите е решено да не се приема като публична функция. Тук са включени само услугите към негържавни собственици на гори и контролните стан-

ции. (Законът за горите изрично определя необходимостта от горски стражари. 45 млн. лева ще бъдат необходими в случай, че тези изисквания и услуги се прилагат изцяло.)

- ♦ Няма увеличаване на гървата за местно ползване за най-бедното население, независимо от кризисното положение.
- ♦ Няма инвестиции.

	Бюджет (млн. лв.)
ДАГ, РДГ, СТЗ	35.0
Борба с ерозията, оперативни разходи	0.5
Услуги към негържавните собственици на гори	5.5
Обществена охрана на горите	10.0
Инвентаризация и лесоустройствени проекти	8.0
Превенция на пожари	8.0
Дърва за местно ползване, за най-бедното население	8.5
Защита на горите, преки мерки	0.5
Природни паркове	3.0
Общо	79.0

Графика 4: Минимални бюджетни изисквания за съществени държавни функции

Секторът за икономическо управление на горското стопанство ще се развие като самоиздържащ се, без да има нужда от двойно субсидиране за съществени държавни функции от осъществяваните дейности.

3.2.2. Програма за развитие на сектора и предотвратяване на кризата

Минималното изискване за устойчивото развитие на сектора е поемането на дългосрочен ангажимент за стабилизиране на сектора чрез финансиране на съществени държавни функции. Допълнително горещо се препоръчва програма за подкрепа за сектора, която да съдейства на най-необходимите дейности за подпомагане и инвестиции, които да подобрят конкурентното положение на индустрията на съответните пазари. Планираните 200 млн. лева за периода от 5 години, както са оценени в Стратегическия план за развитие от 2008 до 2012 г., определено не са пресилени. Силно се препоръчва разглеждането на допълнителни фондове за подпомагане на намаляването на ефектите от икономическата криза особено ако кризата не може да бъде преодоляна скоро, за да се избегне по-нататъшно силно свиване на заетостта в сектора.

4. Следващи етапи на решение

- ♦ Политическо решение за прилагане на концепцията
 - ♦ разделяне на функциите
 - ♦ програма за реструктуриране и промяна
 - ♦ бюджетно финансиране на съществени държавни функции
 - ♦ подкрепа за сектора.
- ♦ Подготовка и координация на бюджета за 2010-2012 г. с Министерството на финансите.
- ♦ Да започне прилагането на „не политическите“ препоръки от Плана за действие.
- ♦ Да започне изготвяне на програма за реструктуриране.

Среща по проблемите на дърводобива

По инициатива на Дружеството на ветераните лесовъди и учени - София, със съдействието и участието на Федерацията на синдикалните организации от горското стопанство и дървопреработващата промишленост към КНСБ, на 9 юни в базата на ДАС „Витошко-Студена“ се състоя среща на бившите и настоящите дейци в областта на дърводобива у нас. Целта на срещата бе да се направи обща преценка на нивото на тази дейност понастоящем и възможностите за нейното подобряване и развитие при сегашните условия на пазарна икономика в страната.

На поканата за участие в срещата се отзоваха общо над 35 ръководители и специалисти от дърводобивни фирми и организации от страната, в това число от Държавната агенция по горите, от Асоциацията на горските фирми, от Асоциацията на общинските гори, от фирмите за горска техника в Казанлък и Дупница и от редица други фирми с обект на дейност дърводобив, както и представители на ветераните от горските стопанства в Благоевградска, Пазарджишка и Кърджалийска област. На участниците в срещата бе осигурен по един екземпляр от издадената в началото на годината от редакцията на списание „Гора“ и финансирана от ДАГ книга „Дърводобивът в България през XX век“.

Във встъпителното слово, направено от проф. К. Аспарухов при откриването, бяха разгледани сложните проблеми пред дърводобива у нас. Като основен проблем бе посочен неразбирането и недооценяването на ключовата роля на дърводобива, не само за задоволяване на нуждите ни от дървесина, но и за поддържането и развитието на самите горски насаждения с цел подобряване на тяхната средообразуваща функция, която в днешното време на тотална индустриализация е от жизнено важно значение за цялото ни общество. За жалост погрешната концепция на омаловажаване и пренебрегване на неговата многостранна роля и значение и възприемането му само като източник на печалба от усвояване на дървесните ресурси на горските насаждения е в основата на цялостната държавна горска политика у нас. Тя е изиграла решаваща роля и при определяне на структурата на ДАГ, в която няма не само звено, но дори и отделен специалист, който да се занимава с проблемите на дърводобива. За дълъг период от време беше забранено със закон на държавните структури в горите да се занимават с дърводобива от тях и той беше възложен на едва зараждащите се частни фирми. Това стана причина да

се ликвидира наличната материално-техническа база на горските стопанства и да се разпилеят и изгубят техните подготвени и опитни кадри в областта на дърводобива, а съществуващата в горските насаждения, макар и недостатъчно развита пътна инфраструктура, бе занемарена и тотално разбита. Игнорирането на дърводобива като основна задача и дейност на горските стопанства, дори и след поправката в Закона за горите възпрепятства разработването на цялостна стратегия за неговото развитие.

Картината на упадък в дърводобива у нас понастоящем бе допълнена от председателя на Федерацията инж. Петър Абрашев с данни за социалните проблеми на участващите в него работници. Много голям проблем е липсата на трудови договори с голяма част от тях, което ги лишава от редица социални права, но не по-малък е и проблемът с тяхното професионално обучение и подготовка. В дърводобива у нас масово се използват неподготвени и неспособни работници, което е една от главните причини отрасълът да бъде на първо място в страната по брой на жертви от тежки трудови злополуки. Липсват система и организационни структури за отчитане и контрол на квалификацията и преквалификацията на човешките ресурси не само за изпълнителските, но и за ръководните кадри. Поради продължилата почти десетилетие забрана за стопанска дейност на горските стопанства, каквато е дърводобивът, значително се влоши и подготовката на специалистите със средно и висше специално образование в тази област.

В станалата оживена дискусия по повдигнатите въпроси взеха участие по-голямата част от присъстващите специалисти. Единодушно бяха подкрепени негативните оценки за общото ниво и за резултатите днес от дърводобива у нас. Същевременно бяха направени и редица ценни предложения и препоръки.

Според участниците в срещата, основни недостатък

ци на действащата сега система са:

- ♦ Раздробяване на дърводобива между малки фирми с краткосрочен интерес и много ограничени финансови и кадрови ресурси. Това е основната причина те да работят с примитивно оборудване и организация на труда в дърводобива, показатели по които се върнахме с десетилетия назад.

- ♦ Липсва единна програма и стратегия за развитие и модернизиране на дърводобива в страната.

За да може да се компенсира изоставането в дърводобива и той да отговори на съвременните нужди в пазарната среда е нужно:

- осигуряване на рамкови договори за фирмите, даващи им възможност за неколкогодишна работа и по-нататъшни дългосрочни перспективи за работа в тази област;

- изграждане и поддържане на съвременна пътна инфраструктура в горските насаждения с цел да изчезне понятието „затворени басейни“ и да се намали до минимум влаченето на дървените материали по терена;

- предвид нарастващите екологични и лесовъдски изис-

квания към дърводобива, да се разработи система за стимулиране от държавата на въвеждането и използването на съвременна и подходяща за конкретните условия високо производителна техника при тази дейност, чрез създаването на мобилни дърводобивни звена по региони, подобно на тези за прибиране на реколтата в земеделието;

- да се разработи единна концепция за подобряване на подготовката и преподготовката както на изпълнителските, така и на ръководните кадри в дърводобива;

- държавата в лицето на ДАГ да има по-активна и гъвкава политика за осигуряване на реализацията на дървесината и съответната печалба от нея за евентуална последваща реинвестиция.

Участниците в срещата изразиха убеждението си, че реализирането на тези необходими стъпки за преодоляване на изоставането в сферата на дърводобива е възможно само при създаване на подходяща законова и икономическа среда.

Проф. Константин АСПАРУХОВ

Срещи

Горските разсадници на „Осогово“

Двата разсадника на територията на ДЛС „Осогово“ произвеждат посадъчен материал за залесяване за собствени нужди, за другите ДГС и ДЛС в района на РДГ - Кюстендил, а също така и декоративни фиданки и фиданки за коледни елхи. Има възможности да се осигуряват фиданки за всички желаещи физически и юридически лица.

Разсадник „Жилenci“

Създаден е преди 35 години, съгласно Заповед № 3757/05.12.1974 г. на Министерството на горите и опазване на природната среда, той е основният разсадник на ДЛС „Осогово“ за производство на декоративен посадъчен материал, който осигурява около 90 % от необходимите фиданки за района на стопанството. Обхваща напълно видово разнообразие съгласно предвидените по ЛУП дървесни видове. Притежава добре развита инфраструктура. В разсадника 7 % от площта са семенница, 8 % са школи за залесяване, 33 % - школи за декоративни фиданки, 5 % - школи за елхи, 19 % - угапри, 0.48 % - застроени площи, 28.09 % - други.

В семенницата на открито през 2008 г. са произведени 92 хил. броя едногодишни иглолистни фиданки - бял и черен бор; 35 хил. едногодишни широколистни - липи, зимен дъб, бук, акация. Пикирани за залесяване са 2.4 хил. иглолистни и 0.8 хил.

широколистни. За декоративни цели са произведени 3000 иглолистни, 2000 широколистни фиданки и 1000 храсти. Започнахме и производството на декоративни фиданки в контейнери.

Застъпени са дървесните видове бял и черен бор от иглолистните и зимен дъб, цер, червен американски дъб, бук, липи, акация, явор, ясен - от широколистните. За декоративни цели основните видове са секвойата, лъжекипарисът, аризонският кипарис, гингко билоба, обикновеният смърч, източната туя, липите, червеният дъб, обикновеният и конския кестен, офиката, аронията. От храстите - кисел трън, махония, дървовидна ружа, див рожков, глициния. От вегетативните фиданки има налични от миризлива смрика, плачеца върба, храсти - амелопсис, тамарикс, лоницера, филаделфус.

Има изготвен и одобрен от РДГ - Кюстендил, ценоразпис за продажба на фиданки от разсадниците.

Инж. Марина Велинова

Напояването на разсадника става с маркучи и ръчна помпа. През 2009 г. сме кандидатствали по инвестиционни програми на НФ „Българска гора“ за направа на поливна инсталация.

През 2008 г. фитосанитарното и здравословното състояние на фиданките е добро. Площите са третираны с „Каунтер“. Провеждана е борба срещу сеченето на пониците с метил-топсин. Всички семена

преди посев се третираат с „Витавакс“. Корените на всички фиданки след изваждане се обработват с „Агрикол“ за намаляване на загубите от подсушаване.

За подобряване на почвеното плодородие през 2009 г. ще се извършат почвени анализи.

Усилията за подобряване на фитосанитарното и здравословното състояние ще бъдат насочени към извършване на превантивна дейност - обеззаразяване на семената за посев за намаляване на гъбни заболявания и превантивно пръскане на посевите срещу сечене. Препаратите ще бъдат предписани от Лесозащитната станция в София. Корените на фиданките ще се обработват с „Агрикол“.

За подобряване на материално-техническата база предвиждаме закупуване на 2 мотокултиватора. През 2009 г. е предвидена направа на хладен парник за вкореняване на зелени резници. Необходим е и основен ремонт на сградата в разсадника. Финансирането на дейностите в разсадника ще се извършва от бюджета на ДАГ и по инвестиционни програми от НФ „Българска гора“ - за производството на семенни фиданки за залесяване, и кандидатстване с проекти по Европейски програми за производство на декоративни видове и за запазване на биологичното разнообразие. За 2009 г. за извършване на предвидените дейности ще са необходими 40 000 лева.

През 2009 г. за декоративни цели ще бъдат произведени 570 бр. лъ-

Емблемата на разсадник „Жиленици“ е секвойата, вид, който се стремят да популяризират в цялата страна

жекунарис, секвоя, източна туя, 200 бр. полски бряст, 50 бр. смрадлика.

От резници предвиждаме да произведем по 100 бр. виргинска смрика, храсти лоницера, спирей, форзиция - по 100 бр., аризонски кипарис - 50, тис - 30 броя.

В контейнери ще бъдат произведени около 600 фиданки от декоративни видове атласки кедър, виргинска смрика, обикновен кипарис, туи.

Производството на семенни фиданки за пикиране за декоративни нужди ще бъде около 2000 броя - от туи, лъжекипарис, аризонски кипарис.

За периода 2011-2013 г. производството на основните гървесни видове ще бъде коригирано в зависимост от нуждите - съобразно освободените площи от пожари и върхов корояг.

Каква е насоката за развитие? В разсадник „Жиленици“ е по-оптимално да използваме площите през следващите години. Предвиждаме разсадникът да се специализира главно в производство на пикирани фиданки втора школа едроразмерни декоративни фиданки, фиданки в контейнери, а също така за вкореняване на зелени резници.

Целият процес в разсадника се осъществява от четирима работници.

Разсадник „Долно село“

За производство на семенни издолостни фиданки служи разсадникът край с. Долно село. Той е разположен на площ 53 дка, с надморска височина 770 метра. В семенницата на открито годишно се произвеждат по 1000 фиданки от бял и черен бор.

През 2007 г. посевите пострадаха от нападащите ги птици. Това наложи да закупим специална защитна мрежа, която бе използвана при посева на семената през 2008 година.

Защитната мрежа се оказва много добро средство за предпазване на посевите, които тази година са в отлично състояние.

Инж. Марина ВЕЛИНОВА
зам.-директор на ДЛС „Осогово“
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Защитните мрежи предпазват посевите от птици ►

В разсадник „Долно село“ - началник-участък Александър Чавдаров и горският надзирател Георги Поромански

Държавно горско стопанство - Царево, е разположено в югоизточната част на страната, на територията на общините Царево и Приморско, между река Дяволска и Резовска. Стопанисва територия от 29 780 ха. Издънковите гъбови гори заемат 82 % от залесената площ. Основните дървесни видове са зимен гъб, благун, източен бук и цер, иглолистните заемат едва 8.2 % от площта. Средната възраст на горите е 62 години. За средната възраст на служителите не питахме, но важното е, че много от тях работят в горите повече от 20 години. Тук професионализмът е издигнат в култ - уверява ни директорът инж. Заварин Гагов. А и историята на горското стопанство задължава - това е първата служба по горите в Странджа, а от създаването ѝ са минали 96 години - на утвърждаване, на търсене на правилните подходи и на намирането им.

Инж. Заварин Гагов - директор на стопанството. Роден е в Ракитово, но професията го отвежда в Чепеларе като началник-участък за 3 години, след това 7 години е в Ново Паничарево, през 90-те е експерт в Регионалната дирекция на горите в Бургас и от 1997 г. е директор на Царевското горско стопанство.

В царството на Царево

За Царево казват, че е вратата към Странджа. Минаваме през нея и първо се изкачваме в подножието на връх Голяма Папия, чиято височина от 502 м го прави първенеца на българската част на Странджа. Не е много, но за чудна гледка стига. Пред нас се ширват меките зелени извивки на гъбовите гори, а в далечината е притихнало село Бродилово. В царството на издънковия гъб сме. До 1956 г. са водени голи сечи за производство на дървени въглища, което е основен поминък на населението тогава. След премахването на нискоствъбленото стопанисване през 50-те започва едроплодна селекция в младите издънкови гори, за да се стигне до признанието за еталон в издънковото

гъбово стопанство. Дългосрочната цел, върху която работят лесовъдните, е превръщането на издънковите гори в семенни.

Днес в стопанството се добиват между 30 и 40 хил. куб. м основно средноразмерна дървесина за технологична преработка, за нуждите на строителството, както и за дървени въглища и дърва за огрев. Износът, предимно за Гърция, е и една от причините стопанството да се справя с трудностите, които причинява финансовата и икономическа криза. Необходима е гъвкавост, за да отговориш на сезонното търсене обаче. Гъвкавост и находчивост се изискват изобищо за стопанисването на територия, която съчетава по уникален начин

море, плажни ивици, реки и гори, които достигат морския бряг. Една чудесна възможност за съчетаване на морски рекреационен туризъм и екологичен туризъм. И горското стопанство се стреми да използва тези възможности. Изгражда екопътеки, които привличат туристите от слънчевия бряг към сянката на гората. По една от тях минаваме, не по цялата, но достатъчно, за да потвърдим - тук всичко си заслужава да се види. Маршрутът тръгва от Царево, минава през историческата местност Дъгата поляна и отвежда до мястото, откъдето се открива чудна гледка към морето и Странджа. Горските наричат това място...телевизора. Защо? Ами защото всичко се вижда оттук, и то докато се излежаваш на дървен шезлонг или похапваш в къта за отсих. Гледката е препоръчителна! По пътеката може да се достигне до върховете Грънчар, Голеш и Кумка, а на път - игете и вижте.

Освен екологичния, се утвърждава и ловният туризъм. От 22 хил. ха държавен едродивечов район се отдават на фирми 4 до 6 полета всяка година. Стопанството засява между 40 и 100 дка дивечови ниви и осигурява около 40 тона фураж за подхранване. На територията на Царево се намира едно от сватбовищата на благородния елен. Особен интерес има към горския бекас, а това е добър приход за стопанството. На всеки е ясно обаче,

Част от колектива на стопанството. В средата (отляво надясно) инж. Славка Иванова - зам.-директор, инж. Заварин Гагов - директор, Зоя Недялкова - гл. счетоводител

▲ Издънкова дъбова гора

◀ Гледка от връх Голяма Папия към Странджа

◀ Панчо Киров е горски надзирател и ръководител на разсадник „Зиркова воденица“, където на площ 57 дка се отглеждат по 100 хил. фиданки годишно от благуи, цер, зимен дъб, източен бук, обикновен явор, киселица, странджански дъб

че туризмът не носи само приходи, но и грижа, и понякога - вреда. Да бъдат опазени останалите девствени крайморски кътчета с естествената растителност и ненакърнена плажна ивица, където водата е кристално чиста, не е лека задача. Плажът „Дупите“ е буквално „прегърнат“ от гората, а такава чиста вода не сте виждали, не бих искала да кажа - и скоро няма да видите, но това зависи от всички ни. В това се опитват да убедят всеки посетител и горските, поставяйки заграждения пред автомобилите, за да накарат туристите да се придвижват пеша до красивите места и да запазят района чист.

Нашето посещение завършва на емблематичното устие на река Велека. Територия, обявена за защитена местност през 1992 г. на площ 1515 ха, заедно със „Силистар“ (773 ха), известни като природен комп-

Петър Илиев - горски надзирател и шофьор, ни показва мястото, което наричат „Телевизора“ ▶

Устието на Велека и пясъчната коса ▶

Кътът на влюбените бе вандалски изпотрошен наскоро ▶

лекс „Велека-Силистар“. Именно за тази територия е изготвен първият План за управление в страната. Там се срещат блатното кочиче и пясъчната лилия, а тюленът монах все още посещава крайбрежните пещери. Горите, над устието, с много любов към хората, горските са изградили кокетни дървени пейки с навеси, да се любуваш на пясъчната коса и да съзерцаваш любовната среща между Велека и морето. Най-закътаната от тях са нарекли „Кътът на влюбените“. Но любовта изглежда несподелена - намираме къта изпотрошен. Горските, разбира се, пак ще го възстановят, защото обичта към човека, към гората, към природата е в сърцата им и нея няма как да счупиш.

Юлия СЪБЧЕВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Ролята на горското стопанство в селските региони

Конференция на тема „Ролята на горското стопанство в селските региони“ се проведе на 10 юни в столичния хотел „Хилтън“. Съорганизатори бяха Държавната агенция по горите и Германското дружество за техническо сътрудничество (GTZ).

Приветствие към присъстващите поднесе Хенинг Твес-тен - ръководител на Германското дружество за техническо сътрудничество у нас. На конференцията присъстваха Нејно превъзходителство Гудрун Щайнакер - зам.-посланик на Германия у нас, Николчо Велковски, Александър Трендафилов от Шумарския факултет на Университета в Скопие, Дарко Скендерски - Асоциация на собствениците на частни гори в Македония, представители на ДАГ, РДГ, ЛТУ, ИГ при БАН, МЗХ, частни горовладелци, представители на неправителствени организации.

Инж. Спас Тодоров - директор на Дирекция „Информационни дейности“ в ДАГ представи досегашния опит,

значението и перспективите в развитието на горския сектор в контекста на провежданата политика за развитието на селските региони в България. Горските мерки в рамките на Политиката за развитие на селските региони 2007-2013 г. бяха представени от доц. Иван Палигоров - декан на факултет „Стопанско управление“ на ЛТУ.

Германският опит бе обобщен от Харалд Ребенцорф - ръководител „Подпомагане и консултиране“ към Държавно предприятие „Хесенфорст“, който акцентира върху сдруженията и подпомагането като важни елементи на икономическото развитие в селските региони на провинция Хесен. Томас Щайнметц от държавно предприятие „Саарфорст“ разясни основните насоки в устойчивото стопанисване на горите и развитието на селските райони в провинция Саарланд, Германия. Темата предизвика голям интерес и широка дискусия сред участниците.

Споделено

Лесовъдството е основният стълб за развитието на селските региони

Николчо Велковски, Дарко Скендерски и Александър Трендафилов (на снимката отляво надясно) от Македония бяха гости на конференцията „Ролята на горското стопанство в селските региони“.

Доц. д-р Николчо Велковски е зам.-декан на Шумарския (Лесовъдния) факултет на Университета „Св. Кирил и Методий“ в Скопие. Проф. д-р Александър Трендафилов е ръководител-катедра в същия факултет. Инж. Дарко Скендерски е национален координатор - технически секретар на Националната асоциация на собствениците на частни гори на Република Македония „Приватни шуми“ („Частни гори“).

- Бихте ли ни запознали накратко с организацията, която представлявате.

-Н.В.: Шумарският факултет в Скопие е основан през 1947 г. и е един от трите факултета, с които през 1949 г. е създаден първият в Република Македония университет „Св. Кирил и Методий“ в Скопие. Факултетът е изграден от 2 института - Институт за горско стопанство и развитие на околната среда и Институт за дърводобивна и дървообработваща промишленост. Обучението е организирано в 4 специалности. От основаването си до днес Факултетът се е доказал като научна институция, осигуряваща високо ниво на образованието и неговата приложимост.

Д.С.: През 1998 г. в Македония се създаде Сдружение за

защита на интересите на собствениците на частни гори, което през 2007 г. бе пререгистрирано в Национална асоциация на собствениците на частни гори на Република Македония. Днес членовете на асоциацията са 1200, с обща собственост на горите над 3000 ха. На национално ниво има управителен и надзорен орган, председател и секретар, а висш орган е събранието, което се свиква най-малко веднъж годишно.

Организацията си поставя за цел промяна на законовата рамка; разбиването на монопола на Държавното предприятие „Македонски шуми“ по отношение на услугите за частните собственици на гори; устойчиво стопанисване на частните гори.

- Какво е състоянието на горското стопанство в Македония днес?

- Н. В.: Досега лесовъдството е изиграло голяма роля за развитието на селските райони, което обаче не се признава и цените достатъчно от обществото. Например за развитието на пътната инфраструктура, решаването на проблема с водоснабдяването за местното население, инвестиции в залесяването на голини и ерозирани терени, отгледните мероприятия в горите, предприетите превантивни мерки за горските екосистеми и т.н. За всичко това се отделят средства от бюджета на горското стопанство. Мисля че от тази гледна точка положението е идентично в България и Македония.

Все пак, за да продължава горското стопанство да бъде мощен двигател на развитието на селските райони, е необходимо част от тази грижа да се поеме от държавата с подпомагане на някои лесовъдски дейности от обща полза, особено в селските райони. Най-доброто решение е държавен фонд, пред който да се кандидатства с проекти за финансиране на капитални инвестиции в селските райони и горското стопанство.

А. Т.: Горското стопанство в Македония за съжаление все още не е реформирано съгласно Стратегията за устойчиво развитие на горското стопанство в Република Македония от 2006 г. Държавните гори се стопанисват от Държавното предприятие „Македонски шуми“ с централно управление в Скопие и 30 поделения в страната. Подготвени са модели за реструктуриране на системата, но все още няма политическа воля за про-

мяната. Наскоро беше приет нов Закон за горите, но не се изпълниха очакванията на горските служители по отношение на финансирането на държавния и частния сектор и на екологичните функции на горите. Пред горското стопанство в Македония се поставят много изисквания, а за жалост политиката има решаваща роля.

Д. С.: Новият закон за горите от май 2009 г. съдържа промени, с които за първи път се либерализира извършването на услуги на частните собственици и в този смисъл монополът на Държавното предприятие "Македонски шуми" е премахнат. Разбира се, все още има много несъвършенства, които трябва да се преодолеят. В Македония не се извършва подготовка, отглеждане и защита в частните гори. Всичко се свежда до работата на ДП „Македонски гори“ и националните паркове. И на частното, и на държавното горско стопанство в Македония предстои период на съществени промени, навяваме се, в положителна насока.

- На какво ниво е професионалното сътрудничество с България?

- А. Т.: Сътрудничеството ни датира от много отдавна, първо посредством образователните институции - университети и факултети, ресорните министерства, а напоследък на ниво асоциации на собственици на частни гори в Македония и България. В този контекст имаме подписан Меморандум за сътрудничество, съгласно който вече провеждаме конкретни дейности. Значителна подкрепа ни оказват г-р Мартин Борисов от ГТЦ и г-р Ценко Ценов от ДАГ. Голяма благодарност на всички български колеги, сътрудници и приятели.

Д. С.: Сътрудничеството на НА „Приватни шуми“ с колегите от България започна през 2004 г., а през 2008 г. бе подписан Меморандум за сътрудничество със Сдружение „Горовладелец“ и програма с конкретни дейности, които вече са в процес на изпълнение, с подкрепата на ДАГ и ГТЦ. Част от това сътрудничество е и по-

сещението на наши представители в края на това лято в Родопите, където домакин ще бъдат някои от кооперациите на „Горовладелец“.

- Споделете впечатленията си от конференцията.

- Н. В.: Много съм благодарен на колегите от ГТЦ и ДАГ за поканата и възможността да присъстваме. Смятам, че темата на конференцията е много актуална и ще предизвиква все по-голям интерес. Причините за това се коренят във факта, че наред със земеделието и селското стопанство лесовъдството е основният стълб, на който реално може да се основава развитието на селските райони.

А. Т.: На конференцията бяха представени много интересни научни и практически аспекти на темата, подкрепени от много полезни дискусии и конкретни предложения. Очевидно е, че в областта на развитието на селските райони съществуват големи и все още не цялостно дефинирани възможности за участието на горския сектор. Конференцията даде значим принос по темата, но все още остават много отворени въпроси на отраслово, научно и политическо ниво, което е от особено значение за Балканите, а и в по-широк мащаб. Перспективите за устойчивото развитие на горите и горското стопанство в региона и в Европа трябва да се основават на екологичните функции на гората, което да бъде законово регламентирано и съответно да се осигури финансиране.

Д. С.: Конференцията ми даде възможност да науча повече за недържавното лесовъдство в България и Германия, както и в някои други съседни държави. Темата за развитието на селските райони и ролята на горското стопанство в последно време е много актуална у нас. Подобни форуми поднасят много полезна информация за възможностите за развитие на горското стопанство посредством европейските фондове, предназначени за селските райони. ¶

Зелени слънца изгряха над Шуменското плато

Четвъртото издание на Фестивала „Зелени слънца“, организиран от Дирекцията на Природен парк „Шуменско плато“ под патронажа на г-жа Зорка Първанова, по традиция се проведе на Еньовден.

Фестивалът е посветен на един от най-тачените летни народни празници, свързан с билките и животелната сила на природата. И тази година празникът бе отбелязан сред Шуменското плато от много шуменци и гости на града.

Както повелява традицията, празникът започна още вечерта на 23 юни с пресъздаване на народния обичай

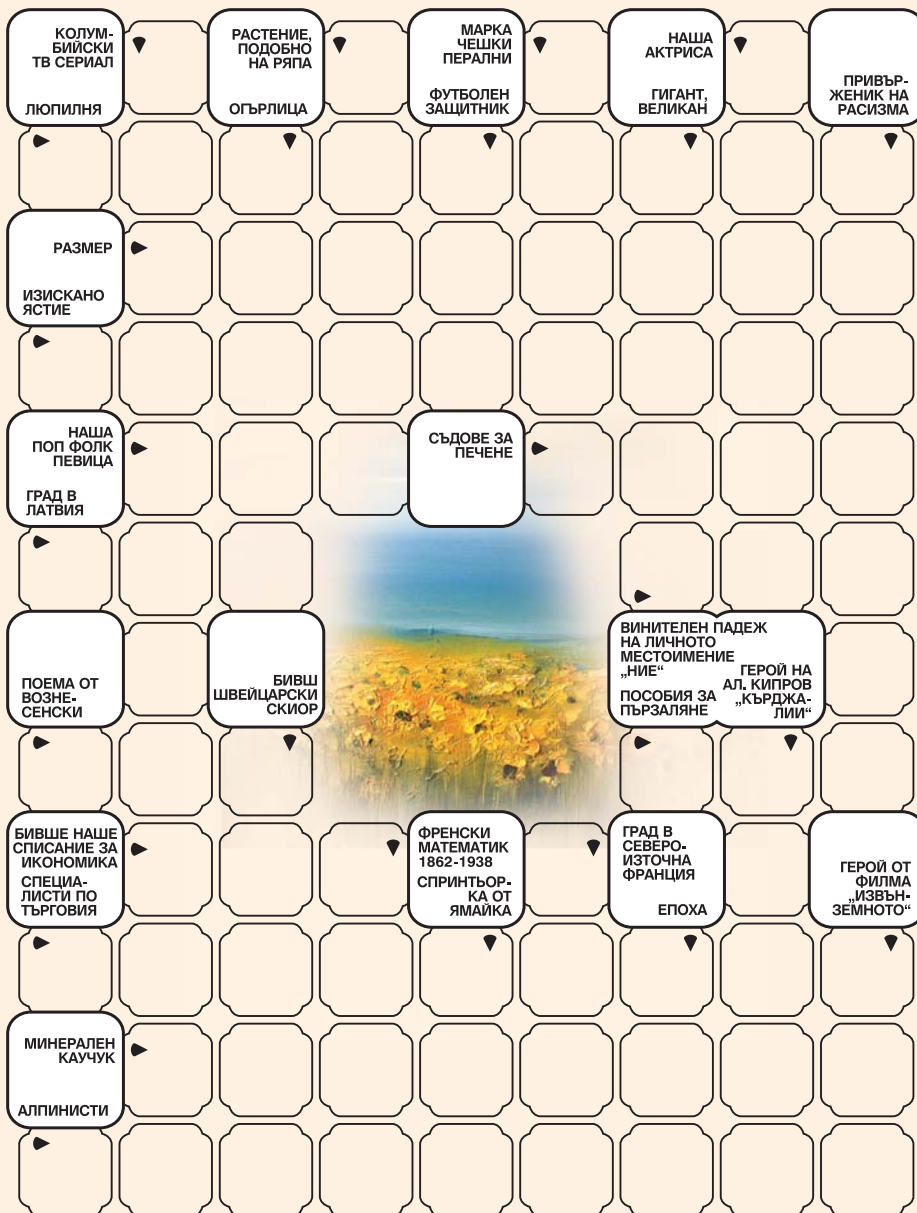

за наливане на „мълчана вода“ от изворна чешма. Според поверието водата се оставя да престои цяла нощ на открито сред природата, за да събере жителната ѝ сила. Ритуалът бе пресъздаден от фолклорна група „Веселина“ при народно читалище „Ст. Чилингиров“ - Шумен. Програмата продължи на платото с концерт-спектакъл на фолклорен ансамбъл „Шумен“.

На следващия ден - 24 юни, много ранобудни шуменци посрещнаха изгрева на слънцето в парка, „къпаха“ се в росната трева и плетоха венец от билки, през който се провираха, за да са здрави през цялата година. Най-дългият ден в годината продължи с много песни, хора и настрояние под слънцето, сред красивата природа на Шуменското плато. Проведе се конкурс за най-хубава китка от билки, всички именници получиха поздравления и подаръци, а за останалите участници имаше много изненади. За пореден път се проведе и фотоконкурс „Зелени слънца“, а най-добрите фотографии бяха наградени.

С организирането на Фестивал „Зелени слънца“ Дирекцията на природен парк „Шуменско плато“ за пореден път доказва, че защитените територии могат да съхраняват успешно не само българската природа, но и нашето национално богатство - народните традиции и обичаи.

Дарина ИВАНОВА
експерт „Връзки с обществеността“
в ДПП „Шуменско плато“

РЕЧНИК: АВЕН, ОЗА, ОКАН

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 6/2009:

ВОДОРАВНО: Владетели. „Америка“. ПТП. Икако. Неон. РАМ. Вир. „То“. „Га“. Чин. Нож. Лам. Викторини. Наркотик. Пити. Вата.

ОТВЕСНО: „Златни години“. Ампераж. КАТ. „Иде“. Три. Ерин. Сок. Стик. Ров. Екар (Жак). Лита. Плакати. Анит. Омонимика.

Саторасляци

Явил се с старият горски бай Нено Балканджията на конкурс за заместник-директор. Задали му въпрос от раздела за обща подготовка:

- Представете си, че пътувате в двуместна кола и виждате сред гората трима души, които искат да ги закарате до горското - вашият шеф, възрастна жена и младо момиче. Кого ще изберете?

- Ще слеза от колата, ще дам ключовете на шефа да закара жената, щото може да ѝ прилошее, а аз ще остана да пазя момичето, докато дойде помощ.

Среща бай Нено стар приятел:

- Защо си толкова весел?

- Вчера се разведах и - ох, да знаеш, какви рога ми паднаха от главата...

Скарали се Нено и Неновица и тя накрая му цапнала един шамар.

Стреснат, бай Нено се хванал за бузата:

- Само като си помисля - възгъхнал той, - че някога съм молил за тази ръка.

Сегеди в кръчмата компания, разправяли се и по едно време един от тях се провикнал към току-що влезлия бай Нено:

- Горски, можеш ли да помогнеш да извадим ловен билет на този приятел до мене.

- За какво му е, той никога не е имал мераци за става ловец. - Абе и ние знаем това, ама жена му е същински звяр.

- Как така за вечеря само компот, бе жена? - чули се бай Нено.

- Ами, така стана, че кебапът се подпали, повечко вино ли му сложих, що ли... и трябваше да го изгася със супата.

КЛИМАТЕТ ПАЗАРДЖИК

СУШИЛНИ ЗА ДЪРВЕСИНА

GSM: 088 9 424 678
GSM: 089 8 614 581
www.klimatet.hit.bg
e-mail:klimatet@abv.bg

Промислено устройство за заточване на банцигови ленти

• Ново заточващо устройство за ленти, показано на специализирания панаир Ligna+ в Хановер от фирмата **Wood-Mizer**

Показаното за пръв път ново автоматично устройство AWMV за заточване на банцигови ленти в промишлени условия дава възможност за значително увеличаване на качеството на подготовка на тези режещи инструменти. Свежда се до минимум влиянието на човешкия фактор, а заточването на лентите, което обикновено се счита за изкуство и не е за всеки, се превръща в рутинна операция. В същото време качеството на заточване е от изключителна важност за производството.

С новото устройство заточването се извършва много по-бързо. Ако при обикновеното заточващо устройство един цикъл на заточване продължава 6 минути, то при новото това става само за 3-3.5 минути. Не се използва магнитен сензор за спиране на точенето след завършване на цикъла. Процесът се командва от електронния пулт за управление, където се въвежда броят на зъбите на лентата, и това е достатъчно.

Заточващият диск с покритие от кубичен натриев борид (CBN) има по-голям диаметър - 203 мм, и много по-голям ресурс - около 5000 - 6000 цикъла на заточване.

Това е първата заточваща машина за банцигови ленти, при която автоматично се сваля мустака (чапъка), който се получава при заточването. Досега това се извършваше ръчно с трупче от твърда дървесина.

Ако досега при настройването на машината се променя положението на двигателя със заточващия камък спрямо лентата в момента на контакт, то сега двигателят се спуска винаги до едно и също положение, а по височина се регулира положението на лентата. Тази нова конструкция позволява на една и съща машина да се заточват ленти с много по-голям диапазон на ширини - от 25 до 75 милиметра.

Електрическият двигател за подаването е херметично изолиран от

замърсяване с абразивния прах, което удължава значително живота му. Независимо от това е необходимо устройството да се включи към аспирационна инсталация.

Фирмата Wood-Mizer препоръчва новото заточващо устройство AWMV да се използва от фирми с голям брой на заточваните ленти, например с няколко хоризонтални банцизи или многоглави листачи и други, където в момента се използват повече от едно обикновено заточващо устройство или едно устройство работи на 2-3 смени.

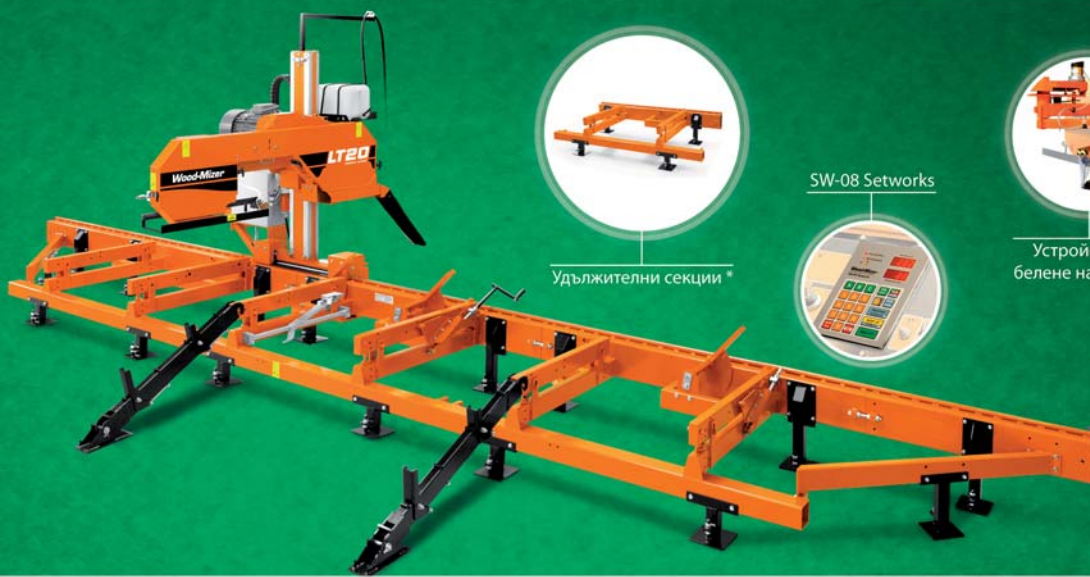
Wood-Mizer
from forest to final form

LT20B
Наистина практично

НОВА КОНСТРУКЦИЯ НА РАМАТА

ДОКАЗАЛАТА СВОЯТА НАДЕЖНОСТ ГЛАВА НА LT20

SW SETWORKS – УСТРОЙСТВО ЗА ЗАДАВАНЕ НА ДЕБЕЛИНИТЕ

Удължителни секции *

SW-08 Setworks

Устройство за белене на кората *

* Опции

Екотехпродукт ООД

София 1186
ул. Стар Лозенски път 38

тел/факс: 02/979 17 10, 4627035
тел.: 0899 133 107

office@ecotechproduct.com

WWW.WOOD-MIZER.BG

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД

София 1797, ж.к. „Младост“ - 2
бул. „Андрей Ляпчев“ 72
тел: 02 /8099411,
факс: 02 /8099413,
www.husqvarna.bg
e-mail: info@husqvarna.bg